

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ і ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 51 (962)

Субота, 19 снежня 1953 года

Цана 50 кап.

Пачэсны і адказны абавязак

Яркімі агнямі свеціцца вокны Дашкаўскай сельскай бібліятэкі Магілёўскага раёна. Вечары ва ўтульным чыстым памяшканні заўсёды многалюдны. Тут да паслуг чытачоў — каля пяці тысяч кніг палітычнай, мастацкай, сельскагаспадарчай, навуковай і іншай літаратуры.

Што прыцягвае людзей у бібліятэку? Чаму ў чытацкай зале, у пакоі хатняга аб'екта заўсёды многалюдны? Сакрэт поспеху вельмі просты. Кому не прыемна правесці вольны час у добрым, з густым прыбраным памяшканні. Але не гэта галоўнае, хоць і яно, вядома, адгукаецца істотнае значэнне. Галоўнае ў тым, што загадчык Дашкаўскай сельскай бібліятэкі Марыя Шатроўна Барадзінская добра ведае заіх чытачоў, для кожнага яна з'яўляецца тэрмінам дарачыцца і таварышам у дзеі.

Дашкаўская бібліятэка праводзіць вяду культуру-масавую работу сярод сельскага насельніцтва. Лекцыі і даклады, канферэнцыі чытачоў, калектывнае слуханне радыёперадач, шматлікія вітрыны і выстаўкі кніг, якія сістэматычна наладжваюцца ў бібліятэцы, дапамагаюць прапагандаваць кнігу, згуртаваць вакол бібліятэкі сталы актыв, пашыраюць кола чытачоў.

Ініцыятыва, творчы непакоі, гарачае жаданне несіці ў масы святло сацыялістычнай культуры, — вось адметныя рысы ў рабоце лепшых хат-чытацель, бібліятэка, клубу і дамоў культуры. І іх у рэспубліцы няма.

Сёння наша газета друкуе выступленні энтузіястаў культуры-асветнай работы на вёсцы. Іх простыя, шчырыя расказы сведчаць аб вялікай ролі і значэнні клубу, бібліятэкі ў культурным жыцці калгаснай вёскі.

Наша калгаснае сялянства вышла на шырокі шлях да зможнага і культурнага жыцця. З кожным днём растуць культурныя сапатрабаванні калгаснікаў, работнікаў машына-трактарных станцый і саўгасаў. Вось чаму так важна, каб сельскія культурна-асветныя ўстановы чула прыслухоўваліся да патраб сялянства, дапамагалі працаўнікам сацыялістычнай вёскі пашыраць свой кругазор, свае веды, абуджалі ў іх любоў да кнігі, да газеты і часопіса.

І правільна робіць загадчык Аляксеевіч нага сельскага клуба Драгічынскага раёна комсомолец Надзежда Пракаповіч, якая разам з актывам клуба дапамагае партыйнай арганізацыі калгаса правесці падліску на газеты і часопісы. Цяпер калгас «30 год БССР» штодзённа атрымлівае 230 экзэмпляраў газет.

Адказныя задачы пастаўлены перад сельскімі культурна-асветнымі ўстановамі вераснёўскім Пленумам ЦК КПСС. У пастанове «Аб мерах далейшага развіцця сельскай гаспадаркі СССР» падкрэслена: неабходнаць узяць узровень работы культурна-асветных устаноў у вёсцы, ажывіць дзейнасць клубу, бібліятэкі, хат-чытацель, рэгулярна дэманстраваць кіна-фільмы, палепшыць радыёвыслуханне, узмацніць радыёфікацыю сяла.

Пачэсны абавязак клубных устаноў і бібліятэкі рэспублікі — шырока прапагандаваць гістарычныя рашэнні партыі і ўрада, накіраваныя на далейшы ўздым сацыялістычнай сельскай гаспадаркі. Асабліва значэнне набывае прапаганда дасягненняў савецкай аграрна-індустрыяльнай навуцы, рашэнняў вярхоўнага вопыту перадавых калгасаў і калгаснікаў, саўгасаў і машына-трактарных станцый. Важна, каб работнікі культурна-асветных устаноў у вырашэнні гэтага пытання прымавалі больш ініцыятывы, творчасці. Трэба рашуча змагацца з фарызмізмам, шукаць новыя формы і метады работы, каб не было сумна ў хат-чытацель, каб цікава было слухаць даклад, канцэрт мастацкай самадзейнасці.

Прапагандаюць рашэнні Пленума

Прапаганда рашэнняў вераснёўскага Пленума ЦК КПСС неабходна будаваць па канкрэтных мацярыялах. Тады лекцыя або даклад ператворацца ў жывую размову, у жывы абмен думкамі.

Культурна-асветную работу ў масах трэба наблізіць да рашучых участкаў калгаснай вытворчасці — да бригады, жылблагадочнай фермы. Да ўдзелу ў культурнай рабоце неабходна шырока прыцягваць сельскую інтэлігенцыю — настаўнікаў, агразнаўцаў, урачоў.

У нас яшчэ ёсць німаля прыкладаў фармальнага адносіны да абслугоўвання сельскага насельніцтва. Асабліва гэта датычыць работы кінаперасовак. Гледзячы часта скардзяцца на тое, што ў сельскую мясцовасць завозацца старыя кінафільмы, што ў многіх населеных пунктах кінасеансы наладжваюцца вельмі рэдка. Цяпер у Беларусі адбываецца фестываль сельскагаспадарчых фільмаў. Калгаснікі працягваюць вяду цікавацца да такіх кінакарцін. Але не ўсе абласныя ўпраўленні культуры суз'явілі паставіліся да арганізацыі кінасеансаў. У многіх раёнах Шчыскай вобласці сельскагаспадарчыя фільмы не дэманструюцца. У Баўрыскай вобласці, асабліва ў калгасе Староінскага раёна, былі выданы кінасеансы.

Справядлівыя прэтэнзіі ніювых работнікаў культуры-асветнай устаноў да нашых тэатраў, Бездаржэстрады ды і Бездаржэфілармоніі, якія вельмі рэдка выязджаюць у калгасы. Трэба дамагацца такога становішча, каб калгасы глядзелі маючы магчымасць знайсці на сцэне сельскага клубу з лепшымі спевакамі нашых тэатраў. Многае тут, вядома, залежыць ад саміх работнікаў мастацтва, але і многае — ад Міністэрства культуры БССР, якое абавязана арганізаваць справу так, каб нашы творчыя калектывы — аэстрады, філармонія, тэатры і кансерватарыя сістэматычна абслугоўвалі сельскага гаспадарца.

Неабходна больш шырока заняцца прапагандай вопыту лепшых культурных устаноў рэспублікі, — усімі сродкамі падтрымліваць энтузіязтаў культуры-асветнай работы, клапаціцца вырощваць таленты, якія так багаты наш народ. І тут неабмежаванае поле дзейнасці для работнікаў раённых аддзяленняў абласных упраўленняў культуры, для дамоў народнай творчасці. Прычым, дапамога работнікам культуры-асветнай павінна выцягвацца не ў колькасці дасягні розных дырэктыв, а ў канкрэтнай творчай дапамозе кожнаму калектыву мастацкай самадзейнасці, кожнай хат-чытацель, бібліятэцы, клубу. Варта шыроў прапагандаваць на радыё, праз друк новыя формы работы лепшых культурна-асветных устаноў. Чаму, напрыклад, не арганізаваць гастрольную паездку па Беларусі аднаго з лепшых калектываў мастацкай самадзейнасці — хора калгаса «Чырвоны Кастрычнік» Уздзенскага раёна, якім кіруе самадзейны кампазітар П. Шыдлоўскі. Гэта была-б дзейная форма прапаганды. Належныя песні, якія нарадзіліся ў гэтым калектыве, пры дапамозе гастрольна перадаваліся-б другім калектывам мастацкай самадзейнасці. Вось такія творчыя сустрэчы ў нас, на вялікі жаль, не арганізуюцца.

Не вырашана яшчэ пытанне з рэпертуару для гуртоў мастацкай самадзейнасці. Мала ёсць баявых, надзежных, выважана-асветных аднаактных п'ес, скетчаў, п'есен і інш. Работнікі сельскіх культурных устаноў спраўдзілі скардзяцца на дамы народнай творчасці, якія яшчэ не забяспечылі сельскія самадзейныя калектывы патрэбным рэпертуарам.

Многае яшчэ трэба зрабіць работнікам культурнага фронту для таго, каб ўсе клубы, хат-чытацель, бібліятэкі сталі сапраўднымі цэнтрамі культуры-асветнай работы на вёсцы. Над выкананнем гэтай задачы і павінны нахатыцца працаваць культурна-асветныя работнікі рэспублікі.

Залі, як яны выкарыстоўваюць дасягненні навуцы ў рабоце. Цылятыця калгаса «Гігант» Ольга Шпеленіч уважліва прачытала кнігу прафесара Штэймана «Які быў створаны караванскі статак». На сваёй ферме яна выкарыстоўвае вопыт перадавых жылблагадочнай.

ДА 300-ГОДДЗЯ ўЗ'ЯДНАННЯ УКРАЇНЫ З РАСІЯЙ

Выяўленчае мастацтва Савецкай Украіны

Выхаванні на рэалістычных традыцыях рускай і украінскай класікі, украінскія мастакі напісалі многа яркіх рэалістычных твораў. Сваімі лепшымі працамі па жыццёву, графіцы і скульптуры дым азвавалі любоў і прызнанне народа.

У рэспубліцы створаны тры мастацкія вышэйшыя навучныя ўстановы — у Кіеве, Харкаве і Львове. Ёсць шырокая сетка мастацкіх школ і вучылішчаў. Творчая арганізацыя — Савоз савецкіх мастакоў Украіны — налічвае каля 700 членаў.

Вядучая таліна украінскага мастацтва пасляваенных год — жывапіс. У ім поўнае развіццё ўсе жанры. Шырокую папулярнасць набылі ў народзе творы гістарычнага і жанравага жывапісу. Сярод іх — вядомыя карціны М. Хвелько — «За валкі рускі народ» і «Трыумф пераможай Радзімы», Т. Яблоўскай — «Хлеб» і «Вясна», В. Пузыркова — «Чарнаморцы» і «І. В. Сталін на крэйсеры «Молатаў», Г. Меліхіва — «Малады Шыўчэнка ў Брулаў», С. Грыгор'ева — «Прыём у комсамол», «Варатар» і «Абмеркаванне двойкі». Усе гэтыя карціны маюць з'явіцца толькі ў выніку агульнага ўдому ўсяго украінскага мастацтва.

Значнымі творамі з'яўляюцца таксама карціны мастакоў: М. Паллаўскага «Апаўднёненне старога канагона», Г. Таменкі «Годзе в Кітаі», Л. Гельманшчына «Электрыфікацыя — калгасніку», а таксама карціны гістарычных «Перамоўнікі» І. Караля, С. Саладоўнікава і Г. Таменкі, «Ленін і Сталін у Кастрычніку» Ф. Самуёва, «У імя міру» В. Віхцінскага, Б. Жукава, Е. Левіна, Л. Чэрнова і Л. Шмацка, «Мір пераможа» М. Антонычкі і шмат іншых. Цікавыя карціны стварылі таксама маладыя жывапісцы В. Ланухоў, Ю. Ягчанка, В. Васюла, якія выдзяляюць закончылі Кіеўскія мастацкі інстытут.

З пейзажыстаў добра вядомы заслужаны дзеячы мастацтва УССР І. Бахмай, Н. Гаўшчэнка, І. Штыльман, марыніст В. Пузыркоў і мастакі Д. Белуглы, А. Камаш, С. Шышко.

У апошні час украінскія мастакі стварылі рад работ у галіне монументальнага жывапісу. Многаілімі кампазіцыі ўпрыгожваюць сцены Адэскага дома абароны, новага будынка харваўскага вазкала. У Акадэміі архітэктуры УССР нарыхтаваны аскізы роспісаў інт'ер'ераў станцый «Кіеўска-кальчэўска» маскоўскага метра. Тут-жа рыхтуецца роспіс плафонаў для Дома культуры ў Новай Кахоўцы.

Тэрэнь МАСЭНКА

Сэрца

Працоўныя ў цябе шукаюць праўды, У Чэхіі, Кітаі — сэрце табе хвала: Ты першая ударная бригада, Што сяга навек над светам узяла!

Падобна сэрцу дужаму, няспынна Вядзеш ты нас у працы ў барацьбе, Компартыя Савецкае краіны, Мільёны сэрцаў лучачы ў сабе.

Нібы вясна, што ўзят навокал воды Збірае ў рэках паміж ніў густых, Ты жывіш, Партыя, жывіць народаў У працы іх і ўзлетях маладых.

Працоўны свет увесь — твая сябрына, Твае браты па ўсіх, па ўсіх краях. Компартыя Савецкае краіны, Ты сяганасец міру у вяхах!

І праўда скрозь твая ў вяхах праслаўлена, Як цвет вясны, як сіль нябё і рэк. Жывыя сэрцы Леніна і Сталіна Цябе сагрэлі, Партыя, навек.

Ты будучыні вечнасць адкрываеш, Да мэты, непалісна, ідзеш, Мільёнаў сілу — у сабе збіраеш, Мільёнаў сілу — кожнаму даш.

Бязмежны край у руху безупынным Рвісе, цішні! Бо кожны дзень і час, Компартыя Савецкае краіны, Твой баявы Цэка натхняе нас.

І галасы мы рады ўсе аддана З'яўляюцца са словам Партыі жывым. Нама на свеце большае пашаны, Як быць тваім салдатам радавым!

Ты змест жыцця навекі мне адкрыла, Нібы святанне, сцяг палае твой. Дай мне часцінку той вялікай сілы, Якую ў акіян сабрала свой.

Падобна сэрцу дужаму, няспынна Да светлай мэты ты народ вядзеш, Компартыя Савецкае краіны, Вяхоў надзея, сэрца ўсіх людзей!

Пераклаў з украінскай Патры ГЛЕБКА.

Анатоль АСТРЭЙКА

Сёстры

Дружбы шмат сардэчнай у людзей — Шчырай, слаўнай і вясёлай. Калі дружба ёсць — пахмуры дзень Ясным сонцам свеціцца наўкола.

Добра нам з дзючынаю дружбы, Добра бацьку нам любіць і маці, Без Радзімы-ж немагчыма жыць, Без Радзімы нельга існаваць нам.

Ёсць саброўкі дзве, нібы вясна, Дзе сабры, — не сёстры, — чараўніцы, Дружба іх праслаўлена здайна, І Расія імі ганарыцца.

З мумініцы і славы тэч яна Дочкам лёс, пудыны залатыя. У рэспубліку маці ёсць адна — Зваць не вялікая Расія! Моцны дружбаў наш савецкі дом, Я сябрыні чыра ганаруся. Украіны песні мы пяём, Украіна — песні Беларусі. Справа наша будучы жыць вяхі. Кіеў — Мінск — Іх дружба неўміруча. І Шыўчэнка, і Купалы землякі, Як браты і сёстры — неразлучны.

У раённых і сельскіх дымах культуры, сельскіх клубах хатах-чытацельных праводзяцца лекцыі, даклады, гутаркі аб 300-годдзі ўз'яднання Украіны з Расіяй, аб ленінска-сталінскай дружбе народаў СССР.

У Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя В. І. Леніна, у гарадской бібліятэцы імя Янкі Купалы і іншых адкрываюцца кніжныя выстаўкі. У раённых і сельскіх бібліятэках адбудуцца канферэнцыі чытачоў па творах Н. Рыбака «Пераяслаўская Рада», А. Карнейчука «Багдан Хмяльніцкі», А. Ганчара «Сцяганосцы».

У музеях рэспублікі ствараюцца перасоўныя і стацыянарныя выстаўкі, а ў клубных установах — фотамантажы, прысвечаныя дружбе савецкіх народаў. Гурткі мастацкай самадзейнасці рыхтуюць спецыяльныя канцэртныя праграмы.

А. МАХНАЧ

АСАБІСТЫЯ БІБЛІЯТЭКІ КАЛГАСНІКАЎ

Многія калгаснікі Брэскай вобласці маюць свае асабістыя бібліятэчкі.

У асабістай бібліятэцы садавода калгаса імя Молатава Ружанскага раёна Антона Шышка ёсць творы класікаў марксізма-ленінізма, матэрыялы вераснёўскага Пленума ЦК КПСС, поўны збор твораў Мічурына, Сельскагаспадарчай Энцыклапедыі, многа кніг і брашур па садоўніцтву і гартніцтву.

Кнігалялобам называюць калгаснікі сельгасарцелі «Большэвік» Антопальскага раёна свайго аднавяскоўца Кандрата Пароду, у якога налічваецца больш 150 кніг. К. Парода вельмі захапляецца шаўкаводствам, і на абласной сельскагаспадарчай выстаўцы, якая праходзіла ў гэтым годзе ў Брэсце, ён дэманстраваў атрыманыя ім шаўкавічныя коканы. Значную дапамогу ў правядзенні вопытных работ аказала аматару-шаўкаводу кніга прафесара Міхайлава «Шаўкаводства».

Свае бібліятэкі маюць знатная даярка калгаса імя Жданова Дамачоўскага раёна Лідзія Іванавна Асіюк, старшыня калгаса «Новы шлях» Кобрынскага раёна Пётр Грыгор'евіч Каранчук, калгаснік сельскагаспадарчай арцелі імя Кагановіча Івацкіцкага раёна тат. Паўлоўскі і многія іншыя.

В. ВАЛОДЗІН, Я. РОЗБАШ.

ПІНСКІ ТЭАТР У ГОМЕЛІ

У Гомелі знаходзіцца на гастрольх Пінскі абласны драматычны тэатр імя Янкі Купалы. Працоўным горада і вобласці будзю паказаны спектаклі: «Анна Лучыніна» К. Трэнька, «Таня» А. Арбузава, «Апошні» М. Горькага, «Выбачайце, калі ласка!» А. Макаўніка, «Паўлінка» Я. Купалы і інш. Гамяльняне паглядзелі ўжо спектакль «Хто смяецца апошнім» — па п'есе К. Крапіва.

У час гастрольнага артысты тэатра пабываюць у канцэртах і рабочых і сельскіх клубах, у раённых цэнтрах вобласці. Цяпер калектыв Пінскага тэатра (галоўны рэжысёр В. Шугаў) працуе над спектаклямі: «Пагібель эскадры» А. Карнейчука і «Спеціць, ды не грэе» А. Астрэйскага.

В. СЯМЕНАЎ.

Хроніка культурнага жыцця

У ГАСЦЯХ У ВІЛЬНОСКІХ СТУДЭНТАЎ

Днямі з Вільноса вярнулася група выкладчыкаў і студэнтаў бібліятэчнага факультэта Мінскага педагагічнага інстытута імя А. М. Горькага. Яны прынялі ўдзел у тэарэтычнай канферэнцыі навуковага гуртка бібліятэчнага аддзялення Вільноўскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Студэнт універсітэта Пётрыціч выступіў з дакладам «Рэалістычнае бібліятэчнае справа ў Літоўскай ССР». Доклад на тэму «Бібліятэчнае справа ў Беларусі ў пасляваенны перыяд» зрабіў студэнт педінстытута В. Бураў.

Беларускія студэнты і выкладчыкі азнаёмліліся з работай і кніжнымі фондамі бібліятэкі Акадэміі навук Літоўскай ССР і Вільноўскай гарадской бібліятэкі. Яны пабывалі ў музеі, азнаёмліліся з разнастайнымі экспанатамі майстроў народнай творчасці. Гасці аглядзелі гістарычныя і архітэктурныя помнікі сталіцы Літоўскай рэспублікі.

Бібліятэкаўніца Мінска запрасіла вільноўскіх таварышаў прыняць ўдзел у канферэнцыі, прысвечанай вынікам дыпломных работ выпускнікоў.

Н. ТАЛКАЧОЎ.

ВЫСТУПЛЕННЕ КАЛГАСНАГА ХОРА У МІНСКУ

Хор калгаса «Чырвоны Кастрычнік» Уздзенскага раёна (мастацкі кіраўнік П. Шыдлоўскі, хормайстар К. Гусеў) сумесна з танцавальным калектывам клуба Мінскага аўтазавода (мастацкі кіраўнік П. Бандарэнка) выступіў у Акруговым Доме афіцэраў у Мінску з канцэртам для ўдзельнікаў абласной канферэнцыі Добраальготнага таварыства садзнення арміі, авіяцыі і флоту.

Прысутныя з цікавасцю праслухалі песні «Родная краіна» і «Працавалі дзеванькі», якія стварыў калектыв на фоны П. Шыдлоўскага, а таксама песні, напісаныя П. Шыдлоўскім: «Правільная Масква», «Волга-Дон», «Чаму, хлопце, не жанаты?», калгасныя прыпеўкі і інш. Арачча гэтага былі выкананы беларускія народныя песні «Ой, выйду я на даліну», «Туды гара і сюды гара».

За апошнія два месяцы гэта ўжо трэці канцэрт калгаснага калектыва на сталічнай сцэне.

А. МАХНАЧ.

З вопыту работы сельскіх культурна-асветных устаноў

Несці соцыялістычную культуру ў калгасную вёску!

Вечарамі ў клубе

Доўгія зімовыя вечары калгаснікі любяць праводзіць у сваім сельскім клубе. Кожны знаходзіць тут занятка па душы: хто слухае радыё-перадачы з Масквы, Мінска, хто гуляе ў шахматы або ў шахматы, чытае газеты, часопісы. Часта чутны ў нашым клубе званікі песні і вясёлая музыка.

Совет клуба імкнецца склаці план работ так, каб ён дапамагаў культурнаму росту калгаснікаў, задавальняў іх уласныя запатрабаванні. Мы ўважліва прыслухоўваемся да ўсіх заўваг і парад нашых калгаснікаў і ў сваёй практычнай дзейнасці імкнемся хутчэй іх ажыццявіць.

Аднымі калгаснікамі выказалі жаданне паслухаць даклад аб пяцігадовым плане развіцця арцельнага гаспадарчтва свайго калгаса. Совет клуба ўлічыў гэтую заўвагу. Дырэктар школы Нікалай Аляксандравіч Дацкевіч старанна падрыхтаваў да агляда выступленні. У клубе мы зрабілі спецыяльны стэнд «Калгас 30 год БССР» у пяцігоддзі. Ярыя лічыцца наглядна паказалі калгаснікам, колькі хлеба, бульбы, гародніны, троякі атрымаў яны на працягу года ў 1953 годзе.

Найбольш у нас калгас прыходзіць на працу аграном і заахвочвае. Першы крокі іх практычнай дзейнасці пераканалі калгаснікаў, якую вялікую дапамогу аказваюць яны ў ўздыме ўсіх галін калгаснай вытворчасці. Іх прыезд вельмі хутка заўважылі не толькі актывісты клуба, але

і большасць калгаснікаў. Аграном дапамог абсталяваць у клубе аграуток. Падарыў аднаведзя літаратура па пытаннях палыводства, жывёлагадоўлі. Тут жа знаходзіцца дошка пашаны, на якую ановілі імя лепшых людзей нашага калгаса. Насценная падабразна расказвае аб іх вопісе работы.

У нашым клубе наладжваюцца сустрэчы перадавікоў сельскагаспадарчай вытворчасці з калгаснікамі. Надаўна такая сустрэча была праведзена ў трэцій бригадзе. Брыгадзір Мацвей Бронька расказаў аб выніках работы брыгады за год. Заключылі спароніцтва з брыгадай Васіля Салавейкі. Пасля гэтай сустрэчы значна лепш стала працаваць брыгада Салавейкі. Калгаснікі настойліва змагаюцца за атрыманне высокага ўраджаю ў новым годзе. Для гэтага ўжо цяпер яны дружна працуюць на нарыхтоўцы торфа пад ургаенне.

Радасна ўведзлі, што былым батракам дзіўнага і глухага Палесся знае святло новага жыцця, што іх культурны ўзровень расце з кожным днём. На сёння наша сельскага клуба настаўніцкія спектаклі: «Калінавы гай», «Алазанская даміна», «Калі зацітаць сад», «Разлом». Амаль кожны калгасны двор вылівае газету, часопіс. У адрас калгаса «30 год БССР» штодзённа паступае 230 газет. Сельская бібліятэка налічвае каля трохсот чытачоў. Мы рыхтуемца пачаць да канферэнцыі па раманы Янкі Брыля «У Забалоці дзень».

Мы, работнікі сельскіх культурных устаноў, будзем настойна дапамагаць нашай партыі і ўраду несці ў гучы народ новую соцыялістычную культуру.

Надзея ПРАКАПОВІЧ,
загадчык Аляксееўскага сельскага клуба Драгічынскага раёна.

«Неабходна ўзняць узровень работы культурна-асветных устаноў у вёсцы, ажывіць дзейнасць клубу і бібліятэкі, рэгулярна дэманстраваць кінафільмы, умацніць радыёфікацыю вёсак і палепшыць якасць радыёвышчання».

(3 паставы вераснёўскага Пленума ЦК КПСС).

Агітаваць канкрэтнымі фактамі

У работе наша сельскага лектара прымаюць удзел настаўнікі, аграном, заахвочнік, работнікі ільняводства і калгаснікі, — усяго 15 чалавек. Мы імкнемся, каб лектары былі даходлівымі, аразумелымі кожнаму калгасніку.

Вопыт паказвае, што чытку матэрыялаў з газет, часопісаў абавязкова патрэбна суправаджаць тлумачэннем. Неабходна ўважліва гаварыць з канкрэтнымі калгаснікамі і справамі. Жывая гутарка, даклад, пабудаваны на масовым матэрыяле, навішаць цікавасць у калгаснікаў.

Члены лектара выступляюць з дакладамі ў хатне-чытальні. Але пасля вераснёўскага Пленума ЦК КПСС лекцыі і даклады ў большасці сваёй чытаюцца ў брыгадах.

Лектормы арганізаваны выступленні перадавікоў сельскагаспадарчай вытворчасці. У нашым калгасе добра працуе дырэктар Соф'я Паўлаўна Краўцова. У брыгадах калгаса яна расказвала аб вопісе сваёй работы. Зьявіліся Янавічэй (брыгада № 3) вырабіла добры ўраджай ільну. Зьявіліся некалькі разоў выступала ў другіх брыгадах з гутаркай аб сваім вопісе.

Марк Яўхімавіч Шарыкаў звярнуў увагу на тое, што палі нашага калгаса дрэнна ўгнёны, а коні гуляюць. Прышлося праўдзінна тэрмінова прыняць меры. Цяпер значна больш калгаснікаў занята на вывазцы і нарыхтоўцы торфу на ўгнёненне.

Вераснёўскі Пленум ЦК КПСС павысіў адказнасць калгаснікаў за грамадскае гаспадарку. Яны павінны цвёрда стаяць за навішым выкананнем соцыялістычнага дагавору паміж брыгадамі, званімі.

За апошнія тры месяцы ў хатне-чытальні прачытана 11 лекцыяў і дакладаў. Сярод іх: «Сельскага гаспадарства Беларусі ў новай пяцігодцы» (дырэктар школы А. Карпачоў), «Задачы калгаса ў сувязі з рашэннямі Пленума» (дырэктар ільняводства А. Сіпаўна), «Аб міжнародным становішчы» (настаўнік В. Карлюкевіч) і рад іншых.

Для сельскіх культурна-асветных устаноў вельмі патрэбны былі малюўніцкія плакаты на сельскагаспадарчыя тэмы. Але іх у нашым калгасе няма. Відаць, Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпускае іх вельмі мала. А гэта, што выходзіць у свет, чамусьці не трапляюць на паліцы сельскіх магазінаў.

У нашай работе значную дапамогу можа аказаць кіно. Цяпер у рэспубліцы праводзіцца фестываль сельскагаспадарчых фільмаў. На жаль, у нас фільмы на агранамічных тэмах не дэманструюцца. Раёны адродзіць культурны дасягавы ў вёску кінаартыстам без усялякага плана. Калгаснікі, напрыклад, глядзелі «Карабі штурмуецца бастыям», але не бачылі першай серыі гэтага фільма — «Адмірал Ушакоў». Такія выпадкі ў нас бываюць часта.

Грыгорый ЕМЯЛЬЯНАУ,
загадчык Крыўскай хатне-чытальні Уваравіцкага раёна.

Работа сярод чытачоў

Утульна і светла ў памяшканні Дашкаўскай сельскай бібліятэкі. Вечарамі ў чытальняй зале, якая разлічана на 40 месца, сціліўшыся над сталамі, сядзіць калгаснікі і калгасніцы. Яны чытаюць кнігі, газеты, часопісы. У многіх у руках блакноты.

У асобных пакоях размяшчаны хатні аб'ект і кнігасховішча. На сценах — партрэты кіраўнікоў партыі і ўрада. Надлога асвятлена прыгожым дыянама, на вокнах — фіранкі, прада пакуль яшчэ з марзі, але ў бліжэйшы час набудзем цюльевы. Завалася-б, можна быць задаволенымі. Але мы расцем і хутка расцем, і нам ужо дасца ў гэтым утульным памяшканні.

У бібліятэцы 4636 экзэмпляраў кніг, з іх больш тысячы — сельскагаспадарчай літаратуры. Ёсць сельскагаспадарчая энцыклапедыя, многа рэзультатнай даведнічнай літаратуры. Вышываецца Вялікая Совецкая Энцыклапедыя. У нас багаты раздзел мастацкай літаратуры. Рэгулярна набываем усе навінкі твораў беларускіх пісьменнікаў. Ёсць каталог. У асобны спытак запісваем заўвагі чытачоў. На відным месцы вышываны рэкамендацыйныя спісы літаратуры па розных пытаннях.

Але не гэта асноўнае ў рабоце. Галоўнае, што вызначае работу кожнай бібліятэкі, — гэта яе сувязь з чытачом. Мы ставім сабе задачу — давесці кнігу, газету да кожнага калгасніка самі. Тое-сёе нам удалося ўжо зрабіць. У бібліятэцы налічваецца больш двухсот чытачоў-калгаснікаў, а разам з перасоўкамі (іх у нас чатыры) абслугоўваем больш трохсот дарослых чытачоў.

Карыстаем рознымі метадамі і сродакамі, каб бібліятэка мела больш чытачоў. Наш калгас «Чырвоная звызда» засявае вялікія плошчы пад лён. Рамішлі стварыць гурток па ільняводстве. Спачатку на заняткі запрасілі толькі званяных. Аграна

Марыя Іванаўна Бардоўна правяла гурток аб доглядзе пасаваў і перапрацачковай апрацоўцы ільну, перакандала калгаснікам прачытаць некалькі кніжак. У гэты-ж вечар многія калгаснікі вышлі з бібліятэкі з кнігамі ў руках. Наступныя заняткі гуртка сталі наведаць не толькі званяных, прышлі і калгаснікі. Цяпер знатныя ільняводкі калгаса Вялікарыя Балашанка, Елена Хадановіч, Аляксандра Арлова і іншыя з'яўляюцца пастаяннымі чытачамі нашай бібліятэкі. Кніга дапамагае заваяваць ім высокі ўраджай ільну. З 35 гектараў, засеяных ільном, калгас у гэтым годзе атрымаў 230 тысяч рублёў прыбытку.

Другой дзейнай формай прапаганды кнігі з'яўляюцца канферэнцыі чытачоў, якія намагаюцца павялічыць наш актыві. Пасля канферэнцыі па творах «Модныя думкі» Мядзведзева, «Жніво» Нікалаевіч, «Асновы земляробства» Вільямса ў бібліятэцы прыбыла каля 50 новых чытачоў.

Зусім надаўна была праведзена канферэнцыя на тэму «Развіццё жывёлагадоўлі ў калгасе ў пяцігоддзі». Для ўдзельніцкай канферэнцыі бібліятэка падарала аднаведную літаратуру. Кансультацыю праводзіў заахвочнік, старшыня калгаса Герасім Якімавіч Бабакоў. Канферэнцыя прайшла цікава. Змістоўнымі былі выступленні загадчыка фермы буйнай рагатай жывёлы Івана Іршчанкі, загадчыка свінгадоўчай фермы Афанасія Балашанкі, заахвочніка Алены Крываносавай.

Цяпер мы пачалі рыхтаваць канферэнцыю чытачоў па раманы Шамкіна «У добры час».

У нас ёсць ямаля калгаснікаў, якія працягваюць за год на 20 — 30 кніг. Актывным чытачом з'яўляецца калгасніца Фрося Іршчанка. Яна працягала многа літаратуры па жывёлагадоўлі. Любіць чытаць і мастацкую літаратуру. Шафёр калгаса Васіль Сямёнка працягвае «У Палескай глушы» Коласа, раманы Шамкіна «Глыбокая плынь», «Векаломныя дні» Лынькова, «Над мірным небам» Ставоўска і рад іншых кніг.

Марыя БАРАДЗІНСКАЯ,
загадчык Дашкаўскай сельскай бібліятэкі Маргалеўскага раёна.

Словам і песняй

У нашай вёсцы прысьмяк з даўніх часоў бытавала і бытуе многа народных песень, мілагучная мелодыя якіх мане пачала захапляць з самага дзяцінства. Я чуў гэтыя песні і ў полі, і ў лесе, і ў доме. Гэта былі песні аб ідэі: «Як святуха нявестку біла, карада», «Ой, цяжка нам, цяжка жылося пад гаем», «Здалі Ваню ў салдаты» і многія іншыя.

Зусім новым песням, створаным народам, я пачуў у калгаснай вёсцы ў час календарнай працы. Такія песні, як «Пра Чапаева», «Ой, вы, коні, вы, коні сталыя», увайшлі ў першы репертуар нашага хора, арганізаванага ў 1935 годзе. Разам з імі гучалі тады і калгасныя прыпеўкі, складзеныя нашым хорам:

Ой, як нам не пець,
Як не славіцца,
На калгасных палях
Мы — стыханаўчы.

З таго часу хорам і мною складзена шмат песень, якія цяпер скла ўвайшлі ў быт калгаснікаў. Усе яны народнага радаснага і пчаслівага жаданні.

З вялікім пачуццём мы адгукнуліся на гістарычны рашэнні вераснёўскага Пленума ЦК КПСС аб новым уздыме сельскай гаспадарчтва. Сёння можна ў многіх калгасах нашага раёна пачуць песню «Мы жывем багата»:

Ой, спываеце песню весела ў прыполлі,
Вырастайце на славу, ураджай у полі.
Нам жыццё шчасліва партыя стварыла,
Залаты дала закон.

А таксама і другую песню «Едуць к нам спецыялісты»:

Свайі, сонца, залаціста,
Едуць к нам спецыялісты.
Гэй, гэ, едуць к нам спецыялісты.
Ёсць механікі, шаферы, трактарысты,
Камбайнеры,
Гэй, гэ, трактарысты, камбайнеры.
Веселіцеся, палі, аграномы к нам прышлі,

Гэй, гэ, аграномы к нам прышлі.
Дзякуй, партыя, табе, дарагіх дала людзей,
Гэй, гэ, дарагіх дала людзей.

Наш хор цяпер працуе над новай песняй аб партыі.

Побач з народнымі песнямі і песнямі савецкіх кампазітараў у репертуары нашага хора вялікае месца займаюць народныя прыпеўкі, складзеныя на масовым матэрыяле. Калгаснікі называюць такое аддзяленне ў праграме канцэрта сваёй вуснай газетай. У ёй мы славім лепшых людзей нашай арцелі, выкрываем недахопы ў кіраўніцтве калгаса, бічнем гультаёў і прагульшчыкаў.

У перыяд азімай слябы быў час, што калгаснік П. Клімовіч без уважлівых прычын не выходзіў на работу. Гэта знайшло сваё адлюстраванне ў вуснай газеце:

На палях вясёлы гомаи,
Аж любуюцца лясам,
А Клімовіч сядзіць дома
Ды разглядвае думам.

Вось другі прыклад. Аб будаўніках, якія марудна будавалі свінарнік, мы скла лі частушку:

Будаўнічкая брыгада,
Ням усім вядома,
Дзень працуе у калгасе,
А чатыры дома.

За сваю надбайнасць крытыкаваліся і брыгадзіры другой і трэцій палыводчых брыгад:

Разляцеліся бароны
Па ўсім полі, як вароны.
Брыгадзіры і не дбаюць
Барон з поля не збіраюць.

Такія прыпеўкі са сценаў трапляюць у наценную газету, падохліваюцца калгаснікамі, на іх рэагуюе праўдзінна калгаса.

У складанні вуснай газеты актывісты ўдзел прымаюць многія ўдзельнікі працы.

Нам песня дапамагае жыць і працаваць.

За апошнія два месяцы мы далі тры канцэрты на сваёй сцэне, тры разы павышлі ў суседніх калгасах, а таксама выступалі ў раённым цэнтры, на абласной сельскагаспадарчай выстаўцы і ў горадзе Мінску.

Павел ШЫДЛОЎСКІ,
кіраўнік хора калгаса «Чырвоны Кастрычнік» Уздзенскага раёна.

Баявы памочнік у працы

Выхад кожнага новага нумара нашай наценнай газеты «За высокі ўраджай» стаў пздзёй у калгасе.

Аўтарытэт газетнага ўзрост пасага таго, як у ёй з'явіліся крытычныя матэрыялы, карыкатуры. Рэдакцыя дабіваецца рэагавання на кожную крытычную заметку. Выступленні газеты неаднаразова абмяр-саваліся на паседжанні праўдзінна нашага калгаса «Помунар».

Можна для прыкладу прывесці такі факт: многа скарж было на дрэнную працу калгасных вавалёў. І вось неўзабаве ў насценнага газетнага аб гэтым невялічкая заметка. Праўдзінна калгаса абмеркавала гэтае выступленне і прыняло меры.

Пасля вераснёўскага Пленума ЦК КПСС рэдакцыя адродзіла вялікую ўвагу наказу шматраўнага жыцця калгаснай вёскі. У газету шпідць лепшыя калгаснікі нашай сельскагаспадарч. Яны дзеляцца вопытам атрымання высокага ўраджаю, як лепш глядаць жывёлу. Нашымі пастаяннымі карэспандэнтамі з'яўляюцца брыгадзір гараднй брыгады камсамолка Вялікіна Бародка, загадчык жывёлагадоўчай

фермы Сямён Лук'янаў і рад іншых калгаснікаў.

У кожным нумары газета змяшчае матэрыялы пад рубрыкай «На нашаму калгасе» і «У Лістападзвінкі сельскім савецку». Гэтыя раздзелы расказваюць нашым чытачам аб тым, што робіцца ў брыгадах калгаса і ў сельсавецку.

Калгаснікі палюбілі сваю газету. Яна стала іх першым баявым памочнікам у рабоце. Любіць калгаснікі і мастацкую самадзейнасць. Але не заўсёды мы можам даць сваім гледачам новае.

Значна тэрміноў працуе гуртковай мастацкай самадзейнасцю адуцэнскай репертуара. Прыходзіцца самім шукаць выхад.

У нашай вёсцы жыве старая калгасніца Елена Маркаўна Бародка. Ад яе мы запісалі рад цікавых народных беларускіх песень: «Прымакі», «Каваль», «І ў садзе гуляла», «Расцітала ружа», «За што-ж мяне маці...». Елена Маркаўна з'яўляецца ўдзельніцай нашага хора. За энтузіязм у рабоце, актывную дапамогу ў складанні репертуара яна атрымала ад Бабурыскага абласнога Дома народнай творчасці дзве ганаровыя граматы.

Удзельнікі хора складаюць частушкі. Але мала ў нас сучасных беларускіх песень, аднаконтных і'ес. Аб наддзённым репертуары для сельскай самадзейнасці трэба, каб паклапаціліся Дамы народнай творчасці.

Павел БАРОДКА,
загадчык Лістападзвінкі хатне-чытальні Старобінскага раёна.

За апэратыўнае кіраўніцтва

Прывяма адначасна, што пасля вераснёўскага Пленума ЦК КПСС павысілася актывнасць шырокіх калгасных мас. І ў той-жа час, як ні даўна, работнікі асобных хатне-чытальных, бібліятэк, сельскіх клубуў, раённых дамоў культуры аказаліся непаратыванымі да правядзення на новым узроўні культурна-асветнай работы ў вёсцы. Мы працуем адарыва, ізалявана. Мала канкрэтных дапамогі атрымліваем ад раёнага адрдса культуры, абласнога ўпраўлення культуры і Міністэрства культуры БССР. Песняй сувязі, творчага кантакту ў нашай рабоце да гэтага часу няма.

Дырэктывы і ўказанні, метадычныя пісьмы з Міністэрства накіроўваюцца ў абласныя ўпраўленні, з вобласці-ж яны трапляюць у раёны аддзельна культуры. А там, у большасці сваёй, падшываюцца да «справы», бо не заўсёды ёсць магчымасць разнажыць і разасаць іх. Такім чынам, непасрэдным адрасат — хатачытальня, бібліятэка, клуб — не атрымлівае нават гэтых указанняў.

Аб жывым канкрэтным кіраўніцтве і

дапамозе ў рабоце пакуль што можна толькі марыць. Работнікі міністэрства, абласных упраўленняў, раённых аддзельна, дамоў народнай творчасці — рэзкія гасці ў нашых сельскіх культурна-асветных установах. А чацэлася-б, каб, нарэшце, цесная сувязь была ўстаноўлена, каб кожнае наведанне работніка з Мінска або з вобласці пакідала след, запаміналася, прыносіла канкрэтную дапамогу.

Наспела пытанне знаёміць работнікаў культурна-асветных устаноў з асновамі аграбіялагічнай навуцы. Калгаснікі часта світаюцца да нас з рознымі пытаннямі і вельмі непрыемна бывае, калі не можам адказаць на іх.

Пры нашым Доме культуры працуе драматычны клубі, які паставіў спектаклі па п'есах: «Любоў Яравая», «Зялёная вуліца», «Рускае птанне», «Вяселье з пасагам», «Жаніцца Вялікіна». Надаўна абдыслася прэм'ера камедыі «Канітан у адстацы». Паставіўна гэтых спектакляў сведчыць аб узрослым мастацтве нашых драмгурткоўцаў.

У Баранавіцкай вобласці няма прафесійнага тэатра. Было-б вельмі добра, каб Міністэрства культуры ператварыла наш самадзейны калектыў у калгасны тэатр, які-б абслугоўваў сельскага гледача вобласці.

Вялікіна КЕНДРА,
дырэктар Слонімскага раёнага Дома культуры.

3 дапамогай актыва

Загадчыкам хатне-чытальняй працы вёскам год. Цябеда пераканана, што павінны вынікнуць у рабоце многа дасягнуць толькі з дапамогай актыва. Тое-сёе мне удалося ўжо зрабіць. Актыву Новабелыцкай хатне-чытальняй складаецца з 60 чалавек. Гэта ў першую чаргу ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці, сельскае інтэлігенцыя — урачы, настаўнікі.

Вопыт паказвае, што індывідуальны падыход да пазроў нашых калгаснікаў навішае іх актывнасць і зацікаўленасць. За апошні час праведзены тры вечары жывёлагадоўчай калгаса. На кожным з іх прысутнічала каля 60 чалавек — амаль усе калгаснікі, якія працуюць на фермах. На адным з такіх вечароў даклад зрабіў старшыня калгаса Васіль Майсеевіч Сацэра, які расказаў аб вераснёўскім Пленуме ЦК КПСС, аб перспектывах развіцця жывёлагадоўлі ў калгасе, прааналізаваў становішча на фермах. Канкрэтная размова зацікавіла калгаснікаў. Уважліва слухалі жы-

велаводы выступленне лепшай калгасніцы Аўдэіцы Майсееўны Сацэра. Тут-жа рашылі не вопыт скарыстаць усіх калгаснікаў, якія дглядаюць буйную ўраджай жывёлу.

Вечар закончыўся канцэртама мастацкай самадзейнасці. Калгаснікі любяць сваіх «артыстаў», як яны жартаўліва называюць амаатару самадзейнасці. І хоць не раз бачылі іх выступленні, але кожны раз сустракаюць цёпла і радасна.

Вельмі цікава прайшоў у хатне-чытальняй вечар калгаснай моладзі. Больш радасных, званікіх песень, задорных частушак праспявала моладзь у той вечар!

У сувязі з гэтым хочацца зрабіць сур'ёзны напрук у адрас беларускіх артыстаў. Кажуць, што ёсць канцэртныя брыгады Бездзяржэстрады, Бездзяржфілармоніі, абавязак якіх абслугоўваць сельскага гледача. Але за час маёй працы прафесійны калектыў артыстаў ні разу не выступіў у нас, хоць у хатне-чытальняй ўжо цяпер ёсць неаблага сцэна і хутка будзе пабудаваны новы клуб. І чытаў у газеце «Савецкая культура», што Адрскі тэатр паказаў прэм'еру на калгаснай сцэне. Чаму-ж нашы тэатры забываюць пра сельскага гледача? А які-б гасцінны, цёплы прыем яны знайшлі ў нас!

Іван ЧЭКАН,
загадчык Новабелыцкай хатне-чытальняй Хойніцкага раёна.

Імкненне да ведаў

Пасля вераснёўскага Пленума ЦК КПСС прыкметна актывізавалася жыццё на вёсцы. У нашай бібліятэцы 12 экзэмпляраў даклада таварыша Н. С. Хрушчова, і ўсе яны на руках у чытачоў. За апошні час у нашу бібліятэку прышло каля 30 новых чытачоў — калгаснікаў.

У арцелі цяпер ідзе нарыхтоўка торфа на ўгнёненне. Брыгадзіра В. Карала зацікавілі кнігі пра торф. Ён працягвае «Торф у сельскай гаспадарчці» і параў ўсім калгаснікам сваёй брыгады пазнаёміцца з гэтай карыснай кніжкай. У яго фармуляры запісаны рад сельскагаспадарчых кніг, сярод іх «Наглыбленне ворыўнага пласта дзярзнавападоўлістых глебаў» і рад іншых.

Імкненне калгаснікаў пазнаёміцца з дасягненнямі сельскагаспадарчай навуцы прымусяла совет хатне-чытальняй звярнуць увагу на гэтае пытанне. Рад мерапрыемстваў, якія сістэматычна праводзіцца пачаў у нашай хатне-чытальні (лекцыі і даклады, выступленні перадавікоў калгаснай вытворчасці, канферэнцыі чытачоў), дапамагае калгаснікам авалодаць дасягненнямі савецкай аграбіялагічнай навуцы і перадавым вопытам майстроў вы-

сокіх ураджаюў. Арганізатарамі ўсёй гэтай вялікай грамадска-карыснай работы з'яўляюцца аграномы тт. Карпенкова і Кузьменкова, ветурач тав. Краўдзіч, дырэктар школы тав. Жогаля, настаўнікі тт. Янцвіч, Сямашка.

Заўважу, што нашы лектары вельмі старанна рыхтуюцца да кожнага свайго выступлення. Нібы і факты яны бяруць несапрадана з жыцця свайго калгаса, сельсавета, раёна. Звычайна пасля лекцыі распачынаецца жывы абмен думкамі. Калгаснікі задаюць многа пытанняў, расказваюць аб сваёй рабоце, крытыкуюць недахопы.

За апошнія два месяцы ў хатне-чытальняй прачытана 14 лекцыяў на сельскагаспадарчыя тэмы. Ахвотна наведалі лекцыі «Аб асновах мічурынскага вучэння», «Яравая пшаніца», «Што дае квадратна-гнездавая пасадка бульбы», «Вопыт экстрэмных жывёлагадоўч» і рад іншых.

Надаўна ў хатне-чытальняй была праведзена канферэнцыя чытачоў на тэму «Аб правільным доглядзе і ўтрыманні жывёлы ў асенне-зімовы перыяд». Зала была перапоўнена слухачамі. На канферэнцыі выступіла 8 калгаснікаў.

Совет хатне-чытальняй цяпер павінен занадта не толькі прапагандаваць рашэнні вераснёўскага Пленума, але і прасачыць, як ажыццяўляюцца яны на практыцы, што ўжо зроблена, якіх рэальных вынікаў дасябілі калгаснікі. Гэта, на наш думку, павінна быць цяпер галоўным у рабоце.

Ольга ЛАГОДЗІЧ,
загадчык Стральнянскай хатне-чытальняй Івацэўскага раёна.

Перасоўкі—у калгасы

Настаўская раённая бібліятэка мае каля 20 тысяч кніг. Гэта дае магчымасць добра арганізаваць работу перасоўкаў. Калектыў бібліятэкі адродзіў гэтаму пытанню многа увагі. Цяпер у аддзельна населеныя пункты раёна накіравана 42 перасоўкі. Кнігі мяжваюцца па разам у гвардыі перасоўкаў абслугоўвае 30 — 40 калгаснікаў.

Работнікі раёнай бібліятэкі арганізавалі ў вёсках сельска-аграгаспадарчых работнікаў перасоўку. У час такіх заняткаў

яны знаёмяцца з тэхніка бібліятэчнай справы, вучацца апрацоўваць кнігі, складаць каталог, карыстацца ім. Патраба ў вучобе правядзена сапраўды жаданні, бо ў нашым раёне няма ніводнага сельскага бібліятэкара, які-б меў сярэдняю адукацыю.

Сельскія бібліятэкі раёна мы забяспечылі фармулярамі, аб'ектывнымі карткамі, інвентарнымі кнігамі. Шыльна сочам, каб правільна быў пастаўлены і наладжаны ўлік кніг у кожнай сельскай бібліятэцы.

Трэба сказаць, што дзейнасць Рэспубліканскага бібліятэкарэ нас не задавальняе. Як праціла, ё

Да пленума праўлення Саюза савецкіх кампазітараў СССР

Чаго мы чакаем ад драматургаў

А. СКІБНЕУСКІ,

заслужаны дзеяч мастацтва БССР

Тэатр імя Якуба Коласа заўсёды цікавіўся новымі творамі савецкай драматургіі. Рост нашага калектыва звязаны са спектаклямі па п'есах Б. Лаўронёва — «Разлом», В. Вішнеўскага — «Першая конная», Н. Пагодзіна — «Чалавек з ружжом» і іншымі.

Беларуская савецкая драматургія таксама ў вялікай ступені садзейнічала фармаванню мастацкага аблічча тэатра. Аб гэтым гавораць такія спектаклі, як «Вайна — вайне» і «У пущах Палесся» Якуба Коласа, «Пагібель воіна» Э. Самуйленкі, «Над Бярэзай-ракой» П. Глебкі, «Выпрабаванне агнём» К. Крапівы. Гэта былі спектаклі, этаніяны для нашага тэатра.

Ажыццяўляючы пастаянны і іншы раз не зусім і не ўсім даступны п'ес беларускіх драматургаў, тэатр не баяўся рызыкаваць, жадаючы дапамагчы новым літаратурным сілам выйсці на сцэнічныя пастаянны. Тэатр першым паставіў п'есы В. Вольскага, А. Кучара, В. Палескага і іншых. Калектывы пастаянна працуюць з аўтарамі і эскіза намячаныя вобразы пачынаюць набываць больш выразны рысы, удзяляюцца архітэктоніка твора, абстрактнае канфілікт, знікаюць пачуццёвыя, неістотныя дэталі, парадельныя сужэтныя лініі і г. д. У выніку работы драматурга і тэатра нараджаецца спектакль, варты застачаным на яго сілу.

«Несперка» В. Вольскага (рэжысёр Н. Лойтар) ствараўся імяна гэтымі шляхам і жыве гадамі, уважлівы і фонд беларускага тэатра.

Многі і п'есна працуюць над сцэнічным уасабіненнем беларускіх п'ес старэйшых беларускіх рэжысёр М. Міцкевіч. Многія драматургі абавязаны яму не толькі ўвагай да іх твораў, але і веданнем законаў драматургіі і сцэны.

Некаторыя п'есы і спектаклі не вытрымалі нават кароткага выпрабавання часу. Думаецца, што ў іх існуюць спрыяльныя моманты і тэатры і драматургі. Часта здаецца, што тэатр пачынае да пастаянна павярхоўна, шаблонна, не можа ўдзікнуць у творчым пачуццёвым праўду жыцця і мастацтва. Але іншы раз тэатр не можа зрабіць гэта таму, што п'еса схематычная, надумана. У асобных гэтых выпадках спектаклі атрымаюцца рамясцёўнікамі, далёкімі ад сапраўднага мастацтва і не маюць поспеху ў гледача.

Не ўсе драматургі глыбока ведаюць жыццё, не ўсе ўспаміналі, што жыццё развіваецца ў ўспамінай барацьбе, у якой лямбда аснова драматычных канфіліктаў савецкіх п'ес.

Ілюстрацыйнасць — другі істотны недахоп нашай драматургіі. Некаторыя аўтары, не выходзячы з кабінета, пішуць п'есы на аснове працывастанных беларускіх твораў, нарысаў і г. д. Мала літаратурных фактаў спрыта сабагуляюцца вядомымі прыёмамі і выдаюцца за арыгінальную п'есу самага актуальнага зместу. Тэатры іншы раз «бярэцца» на такую прынаду. Мы ў прыватнасці ў свой час паставілі падобную п'есу «Вітва за жніццём»; другія тэатры «працічыліся» на другіх аўтарах і п'есах.

Здольны драматург А. Маўзон добра зарэкамэндаваў сябе п'есай «Канстанцін Заслоў». Але вось ужо больш чатырох год яго не чуваць на сцэне, хоць ён і напісаў ужо некалькі п'ес. У чым жа тут справа? Справа ў тым, што п'есы яго не зусім задавальняюць узростаў патрабаванні тэатральнага калектыву. Яны ў асноўным створаны на прынтцыпу шырокага сфарміравання літаратурных пратэстаў і надуманых тэатральных сітуацый, далёкіх ад рэалістычнасці.

Бездапаможнасць нават вопытных аўтараў бывае яшчэ і таму, што драматургі нямаюць чаго сказаць, няма ў яго сваёй запаветнай думкі, ён не адчувае неадольнай патрэбы выказацца аб істотных з'явах жыцця.

Аб сапраўдных паэтах Карл Маркс гаварыў, што яны творыць падпарадкаваныя тым-жа імкненням, якія прымушаюць шаўкавічана чарыка рабіць шой, што з'яўляецца дзейным праўдзеным яго прыроды. Драматург — той-жа паэт, і стварэнне п'есы — дзейнае праўдзены яго прыроды. Калі-ж творчасць абумоўлена толькі якой-небудзь неабходнасцю, модай, надбываюцца таму, дык яна пазменна ператвараецца ў халоднае рамясцёўніцтва.

А. Макаёнак напісаў і выдаў п'есу «На досвітку». Але твор атрымаўся аморфны, бо аўтар не глыбока ведаў жыццёвы матэрыял. Калі-ж ён напісаў «Выбачайце, калі ласка!» на добра вядомым матэрыяле — п'еса ўдалася.

Тэатр чакае драматургію вялікай думкі, і яна можа нарадзіцца толькі ў выніку глыбокага адчування і названня жыцця.

Некаторыя п'есы беларускіх драматургаў, пастаўленыя нашымі тэатрамі або адхіленыя імі, слабыя таму, што драматургі драна ведаюць «стаханалогію» сваёй справы. Нават К. Крапіва, жадаючы ўмясціць больш, чым трэба, у п'есу, часам парушае логіку драматычнай дзеі. Ён увядзе ў «Пяць жаваранкі» лішню, каментуючы, надзейную сцэну пасаджэння ў аб'ёме партыі.

А. Кучар напісаў рад жыўных сцэн у п'есе «Неспакойнае сэрца», але не спраўдзіў са публічнай суржэты, які расцякаецца па розных каналах дзеі і не сыходзіць у адзін патак. У сатырычным творы «Выбачайце, калі ласка!» А. Макаёнак наўдала апошні акт. Драматург не знайшоў яркіх сцэнічных становішчаў для сваёй героіні, таму паступова спадае цікавасць да таго, што адбываецца на сцэне. У камедыі К. Губарэвіча і І. Дорскага «Алазская даляна» той-жа недахоп, што і ў п'есе Макаёнака. Трэці акт п'есы не выратоўвае ні нішавальныя п'есы, ні палымныя тосты.

Вяданне тэхналогіі драмы прыходзіць з вопытам, але нам думаецца, што драматургі павінны лепш вывучаць законы сваёй прафесіі, стаць сапраўднымі майстрамі драматургіі. Ім нельга спадзявацца, што іх п'есы будуць «дзірадоўцамі» рэжысёраў і актараў. Такое становішча зніжае адказнасць аўтараў за якасць сваіх твораў.

Законнае жаданне творчых калектываў ствараць спектаклі аб жыцці беларускага народа. У час гаспадары на Украіне калектыв тэатра імя Якуба Коласа атрымаў вялікае задавальненне ад таго, што імяна п'есы беларускіх драматургаў («Несперка» В. Вольскага, «Раскіданае гняздо» Я. Купалы і інш.) карысталіся найбольшым поспехам.

Мы павінны мабілізаваць усе сілы на тое, каб добрая, цікавая беларуская п'еса была паказана на сцэне многіх тэатраў.

Беларуская драматургія — кроўная справа пісьменнікаў і тэатраў, і кландзіца аб яе росце мы павінны сумесна і больш энергічна.

Чаго-ж мы патрабуем ад нашых драматургаў? Перш за ўсё — цікавых, закон-

чаных па форме п'ес. Супрадоўніцтва аўтара з тэатрам можа аказацца плённым пры ўмове, калі драматург прынясе закончаную п'есу, якая не мае патрэбы ў бісонных перапрабах.

Мы чакаем таксама ад драматургаў жанравай разнастайнасці п'ес. Добра, што работа К. Крапівы, К. Губарэвіча і А. Макаёнака ў камедыйным жанры дала стаголічны вынікі. А дзе гераічная, псіхалагічная драма, трагедыя, фальклорная п'еса? Ці могуць нашы драматургі напісаць такія творы? Безумоўна. «Канстанцін Заслоў» А. Маўзона, «Гэта было ў Мінску» А. Кучара, «Брэсткая крэпасць» К. Губарэвіча свяржваюць гэта.

Нарэшце, хацелася-б пачуць са сцэны і паэтычнае слова, уасабіленае ў драматычную форму такімі выдатнымі паэтамі, як А. Куляшоў, П. Глебкі, М. Танк, і іншымі.

Вельмі было-б пажадана, каб драматургі мелі творчую сувязь з якім-небудзь анім тэатрам. Яны пачуць п'есы наогул часта не бачычы выканаўцаў, як бачылі іх у свой час Астроўскі, Цэхай, Гогаль, калі бачыць актараў (які хутчэй паставіць!). Старарочны п'есу, яны будучы адчуваюць, бачычы канкрэтнага аўтара ў той ці іншай ролі, будучы чужы, як ён вымаўляе слова, маналог. Драматург, які бачыць актара, глыбей адчувае рэалістычнасць вобраза.

Пашыраючы рэпертуар тэатра, мы чакаем ад драматургаў, што яны актыўна ўключыцца ў пераклады п'ес на беларускую мову. Цяпер гэта работа, у пэўнай меры, з творчай ператварэння ў адмысловы прамысел. Беларускі тэатр і літаратура маюць патрэбу ў добрых, творчых перакладах рускіх класікаў, а таксама Шэкспіра, Шылера, Мальера і Дюма дэ Вера. Работа М. Лужаніна над «Горам ад рому» і «Гарачым сэрцам» стаіць на высокім узроўні і заслугоўвае вялікай увагі і заахочвання.

У свой час з поспехам на нашых сценах ілі п'есы Я. Коласа, Э. Самуйленкі, К. Чорнага, І. Гурскага, Я. Мірошніча, Я. Рамановіча і іншых. Ці не час перагледзець драматургічную спадчыну, каб вернуць незаслужана забытым творах іх другое жыццё, як гэта зроблена з драмай Які Купалы «Раскіданае гняздо». Зварот на сцэну забытых і поўназабытых твораў узабачыць рэпертуар тэатраў, зробіць яго разнастайным, не гаворачы ўжо аб пазнавальнай каштоўнасці такіх спекаляў для гледача. Тэатр імя Якуба Коласа робіць першы крокі ў гэтым напрамку. У новым сезоне будзе зноў пастаўлена п'еса Я. Коласа «У пущах Палесся».

Некалькі думак аб крытыках. Стала традыцыяй у адстаўкай драматургаў вінаватцы крытыкаў, таму я ў сапраўднасці «ўсе вінаваты» — і тэатры, і аўтары, і крытыкі. Віна крытыкаў у тым, што яны зусім не спрацоўваюць пытанні драматургіі і часта аказваюцца бездапаможнымі ў ацэнцы новых з'яў.

Каб людзі не былі саматужнікамі, адзіночкамі, а творцамі калектывнай вялікай справы савецкага тэатра, патрэбны размовы і дыскусіі па кожнай значнай з'яўе ў беларускай драматургіі і тэатры. А больш за ўсё патрэбна атмосфера добразычлівасці і радасці пры кожнай удачы драматурга і тэатра, патрэбна выхаванне ў іх высокага пачуцця адказнасці перад народам.

Часта, выступаючы на канцэртнай эстрадзе, спынаю атрымаваць з глядзельнай залы запіскі з просьбай: «Выкажыце што-небудзь пра каханне». Ён адказвае: што выкажыце? Прапанова ўжо некалькі лірычных оперных арый, рад рамансаў заходзіць і рускіх кампазітараў-класікаў, неапаганскія п'есы, а моладзь яшчэ і ашчэ патрабуе п'есы аб каханні. Спываю адчувае, што аўдыторыя хоча пачуць новыя лірычныя п'есы. Ён пачынае выконваць творы савецкіх кампазітараў. Але дарэмна арыстэ старэйша-б знайшлі ў сваім рэпертуары добрую лірычную (сольную) п'есу беларускага кампазітара.

Я ні сумна, але прыходзіцца канстатаваць той факт, што тама каханні зусім не займае нашых кампазітараў, калі яны апыраюцца да масавай п'есы. Праўда, гэтай тэме кампазітары аддаюць належную ўвагу ў вакальнай камернай музыцы, у сваёй рамансавай творчасці. Сапраўды, многія беларускія рамансы ахапляюць сваёй задушэнасцю, цёплым, шчырацю пачуццямі. У першую чаргу тут трэба гаварыць аб лірыцы Р. Пукета. Р. Пукет — вядзючы лірык, і яго мелодыі свежыя, прыгожыя. Неадарна лепшы яго рамансы вельмі папулярныя сярод нашых слухачоў.

Перад намі дзесяць найбольш вядомых, біспрэчных, лепшых рамансаў беларускіх кампазітараў. Шэсць з іх належыць Пукету: «Любы мой, прыдзі!» (слова М. Маўзона), «Лугам зеляненым!» (слова З. Бядулі), «П'есня пра каханню!» (слова Р. Сабаленкі), «На над рэчкай!» (слова К. Бірэнікі), «Мілы мой, адзіны!» (слова А. Бачылы), «Шоўкавыя травы!» (слова А. Астроўскага). Разнастайны паэтычны настрій у гэтых рамансах, але ў іх адчуваецца святлае пачуццё кахання, імкненне да шчасця, якое ўзвышае чалавека.

Не менш удалы рамансы і другіх кампазітараў. У добрых традыцыйнага рускага класічнага раманса напісаны твор Д. Лукаса «Філіякі» на словы Э. Агніцвета.

Раманс «Над цёмным ясяком» А. Багатырова напісаны на цікавы тэкст П. Глебкі. У сваёй вершак паэт скарыстаў улюблёны ў народным мастацтве паэтычны парадак. Раманс створаны кампазітарам на народны лад; пранікнёна і паэтычна лед-

Старое і новае ў песеннай творчасці

І. ПАПОУ

Вывучышы лірычны бытавы беларускі народныя п'есы, засвоішы іх характэрныя музычныя звароты, папёўкі, інтанацыі, танальны план, я напісаў у народным духу п'есу «Дзювачка».

П'есня была ўхвалена для паказу ў канцэрце на другой рэспубліканскай канферэнцыі самадзейных кампазітараў. Кампазітар М. Аладаў апрацаваў і ўнёс у акампанімент карэктывы. У афішэх, якія паведамлялі аб гэтым канцэрце, было надрукавана і маё прозвішча.

Але як-жа я быў здзіўлены і пакрыўджаны, калі п'есня, якая здавалася мне тады добрай сучаснай беларускай народнай п'есай, не была выканана ў канцэрце. Музыкальнікі і крытыкі, якія рыхтавалі праграму гэтага канцэрта, бачылі пакрыўдзіць маё самалюбства, утаілі ад мяне адмоўную ацэнку п'есы.

Гэта мядзведжа паслуга нарабіла мне многа шкоды: я доўга п'есу п'есні ў стылі беларускіх народных п'ес 19-га стагоддзя, у якім была напісана і «Дзювачка». Пазней я зразумеў сваю памылку, зразумеў бескарэспандэнтскай такой творчасці.

Я ціпер ушпамінаю гэта, і мне робіцца непрыемна за сябе (што займаўся бескарэспандэнтскай і крыўдна на таварышаў, якія кіравалі творчасцю самадзейных кампазітараў і не папярэдзілі мяне ад памылкі. Вось тут я адчуў, як огубна ўплывае на творчасць кампазітара адсутнасць таварыскай крытыкі.

Чаму я расказаў гэты выпадак? Ды таму, што ён з'яўляецца тыповым, характэрным у творчым жыцці большасці самадзейных кампазітараў Беларусі.

Таланавіты самадзейны кампазітар з Віцебшчыны Шаўрэскі напісаў п'есу «Зачылі каліна» на тэкст П. Шыдоўскага.

Як у нашым ціхім лузе
Зачылі каліна.
Заспявала п'есу
Звонка ў лузе вяснім
Малада дзювачына.

Эх, цвіццё, грушы, вішнёўкі,
Ранію ясныю...
Пціўж, наша доля,
На каласным полі
Пад шчаслівым сонцам.

На зместу — п'есня сучасная: сонца шчасця асвятліла шлях-дарожаньку каласнай моладзі. І мелодыя добрая: у ёй ёсць ланцужыцы, шыршыня, размах. Але чаму мелодыя сумная? Мімаволі ўспамінаецца старая беларуская народная п'есня «Ой, хадзіў, гуляў малойчыку». На першы погляд гэтыя п'есні не падобны адна на другую. Але калі ўважліва прааналізавалі іх музычную структуру, дык выявіцца, што «Зачылі каліна» напісана на ўзроўні п'есні «Ой, хадзіў, гуляў малойчыку». Абодзве п'есні напісаны ў мінары, у п'еснавым тэмпе, у асобных адзін і той-жа танальны план.

У асобных п'еснях першая п'есня аздаляецца ад другой пераменным рытмам, у асобных — першая папёўка пачынаецца і канчаецца асобным гукам тапінгача трохгучаным і г. д.

Словам, у новую п'есню ўсё перанесена з п'есні, прыкладна, стагадовай даўнасці.

Таму становіцца зразумелым, чаму «Зачылі каліна» не з'яўляецца сучаснай беларускай п'есняй. У ёй ярка выступаюць супярэчнасці паміж новым анімтыпным зместам і неадпаведнай яму мінары мелодыяй.

І зноў такі Рэспубліканскі Дом народнай творчасці і Саюз савецкіх кампазітараў БССР не выкасалі сваёй думкі аб гэтай п'есні, не накіравалі Шаўрэскага на правільны шлях. Так Шаўрэскі і ціпер астаецца ў палоне старых песенных традыцый.

Новы змест кампазітар выкавае старымі музычнымі сродкамі, якія ён засвоіў з мінулага, якія перайшлі ўжо ў падвядомасць, бо ніводзім кампазітар не скарыстае папёўкі і інтанацыі, калі ён будзе памятаць, якому твору яны належыць.

Гродзенскі самадзейны кампазітар П. Дашавай напісаў п'есу «Дён».

Разаслаўся лён высокі,
Калі Нёмна-ракі,
Кучаравы, сінявокі
І бязмежны, як блакіт.
Урачысты цёмны ранак
Мые росамі палі,
Залаты ўсход старанна
Лён прамеяны абліў.
Я стаю бадзёры, шчасны,
Грае радасць на душы,
Расквітае лён каласны,
Паглядзі, якая шыр!

Тэкст стварае радасны, бадзёры настрій, а ў музыцы — смутак. Супярэчнасць паміж зместам тэкста і зместам музыкі робіць п'есню антынароднай. Хто-ж можа ўспрыняць з пачуццём смутку добры ўрадак ільну на каласных п'есах?

Чым выклікана гэта творчая няўдача Дашавага? Толькі тым, што ён узяў музычныя вобразы і папёўкі са старых п'ес і рамансаў і ўціснуў іх у новы змест.

Таксама няўдалай вышла п'есня аб ільне гродзенскага самадзейнага кампазітара Ляшчэні тэма таму, што ў ёй аснову павядаўны амаб без змен і перааснавання музычны вобраз старадаўняй рускай народнай п'есні «Во поле березонька стояла».

Мажорны змест тэкста «Дён» Які Купалы немагчыма спалучыць з мінарым музычным вобразам, які выкавае смутак. Таму п'есня вышла супярэчлівай, непераснавальнай і няўдалай. У сваёй песеннай творчасці кампазітар павінен знаходзіць з пачуццём і перажываннем, уважлівы ў тэксце, і выбіраць такія музыкальныя вобразы і інтанацыі, якія паказвалі-б гэтыя пачуцці ў музыцы.

Але бывае і так. Кампазітары спадабуўся жыццерадасны змест, і ён напісаў на яго музыку, пабудаваную на папёўках вясёлых беларускіх народных п'ес п'есень: «Лявоніхі», «Полькі-Янкі», «Пайшоў Ясь на і г. д. У гэтым выпадку матчыма, што і будзе дасягнута адзіноства жыццерадаснага зместу з вясёлай, бадзёрай музыкой. Але мелодыя такой п'есні будзе падава застарэлай музыкальнай мовай,

якая не адлюстроўвае ўзровень развіцця сучаснай беларускай песеннай творчасці.

Такія супярэчнасці мы наглядзем у п'есні «Пайду, пайду, Ясь мілы», дзе ў традыцыйную форму полькі (жанр выключна бытавы) ўціснуты тэкст, які аказвае рад гераічна-сацыяльных праблем і якія вырашаюцца ў п'есні маладзёва, з выключнай лёгкадушнасцю.

На каласным нашым полі
Разам будзем працаваць:
Араць, сець, жаць, касіць,
П'есні радасці спываць.

Справа ў тым, што ў польцы галоўную ролю іграе рытмізуючы пачатак, які нават некалькі падаўрае змест. А таму, каб тэкст у польцы адпавядаў музыцы і быў даходлівым, ён павінен быць лёгкім да ўспрыняцця — часцей за ўсё гэта — жартоўны, гумарыстычны і г. д. У гэтых адносінах класічным узорам з'яўляецца беларуская «Полька-Янка».

Новая п'есня павіна не толькі выходзіць пачуццём чалавека, але павіна мабілізаваць яго волю, яго сілу і выходзіць стойкага, актыўнага барацьбы за камунізм; новая п'есня павіна кілакаць, вясці наперад.

І мы в радасцю можам сказаць, што такія п'есні ў творчасці самадзейных беларускіх кампазітараў ёсць. Шкада, што накуль параўнальна ў невялікай колькасці!

З усхваляванасцю і перакананнасцю ўвасобіў кампазітар І. Мацін пачуццё ўспрыняцця ў калектывнай магутнасці, сіле і непераснаваці нашага народа ў яго руху да камунізму ў п'есні «Мы выходзім каласнай дружнай».

Правільна адлюстравалі П. Шыдоўскі ў сваёй п'есні «Пра жаць» сацыялістычныя адносіны да працы нашага каласнага сільства і пачуцці радасці калектывнай працы. У гэтай п'есні перададзены тыповыя перажыванні каласнікаў. Яна не толькі адлюстроўвае сённяшні дзень, але кіла і вядзе ў будучыню.

Можна яшчэ наваць некалькі такіх-жа п'есень, якія маюць усе становічы якасці сучаснай беларускай песеннай творчасці.

Самадзейны кампазітары трэба мець дакладнае ўяўленне аб новых працэсах, якія адбываюцца ў народнай творчасці, каб накіроўваць сваю творчасць па новаму шляху.

Набытыя стагоддзямі песенныя традыцыі, меладычныя звароты, характэрныя папёўкі мы павінны перааснаваць з пункту гледжання новага ідэйнага зместу і скарыстаць іх у сваёй творчасці.

У сучаснай народнай песеннай творчасці можна і трэба скарыстаць старыя тыповыя музычныя звароты, але толькі такія з іх, якія змаглі-б выліць новы змест. Прэ гэтым кампазітары прыдзецца пашыраць, мяняць і дапаўняць гэтыя музыкальныя звароты новымі інтанацыямі і выразнымі сродкамі сучаснай музыкальнай мовы, г. в. перааснаваць па-новому, выхадзіць з новага зместу, і тады гэтыя старыя музыкальныя звароты, папёўкі набудуць новага якасці.

Забутыя п'есні

Е. РАКАВА

Часта, выступаючы на канцэртнай эстрадзе, спынаю атрымаваць з глядзельнай залы запіскі з просьбай: «Выкажыце што-небудзь пра каханне». Ён адказвае: што выкажыце? Прапанова ўжо некалькі лірычных оперных арый, рад рамансаў заходзіць і рускіх кампазітараў-класікаў, неапаганскія п'есы, а моладзь яшчэ і ашчэ патрабуе п'есы аб каханні. Спываю адчувае, што аўдыторыя хоча пачуць новыя лірычныя п'есы. Ён пачынае выконваць творы савецкіх кампазітараў. Але дарэмна арыстэ старэйша-б знайшлі ў сваім рэпертуары добрую лірычную (сольную) п'есу беларускага кампазітара.

Я ні сумна, але прыходзіцца канстатаваць той факт, што тама каханні зусім не займае нашых кампазітараў, калі яны апыраюцца да масавай п'есы. Праўда, гэтай тэме кампазітары аддаюць належную ўвагу ў вакальнай камернай музыцы, у сваёй рамансавай творчасці. Сапраўды, многія беларускія рамансы ахапляюць сваёй задушэнасцю, цёплым, шчырацю пачуццямі. У першую чаргу тут трэба гаварыць аб лірыцы Р. Пукета. Р. Пукет — вядзючы лірык, і яго мелодыі свежыя, прыгожыя. Неадарна лепшы яго рамансы вельмі папулярныя сярод нашых слухачоў.

Перад намі дзесяць найбольш вядомых, біспрэчных, лепшых рамансаў беларускіх кампазітараў. Шэсць з іх належыць Пукету: «Любы мой, прыдзі!» (слова М. Маўзона), «Лугам зеляненым!» (слова З. Бядулі), «П'есня пра каханню!» (слова Р. Сабаленкі), «На над рэчкай!» (слова К. Бірэнікі), «Мілы мой, адзіны!» (слова А. Бачылы), «Шоўкавыя травы!» (слова А. Астроўскага). Разнастайны паэтычны настрій у гэтых рамансах, але ў іх адчуваецца святлае пачуццё каханя, імкненне да шчасця, якое ўзвышае чалавека.

Не менш удалы рамансы і другіх кампазітараў. У добрых традыцыйнага рускага класічнага раманса напісаны твор Д. Лукаса «Філіякі» на словы Э. Агніцвета.

Раманс «Над цёмным ясяком» А. Багатырова напісаны на цікавы тэкст П. Глебкі. У сваёй вершак паэт скарыстаў улюблёны ў народным мастацтве паэтычны парадак. Раманс створаны кампазітарам на народны лад; пранікнёна і паэтычна лед-

ца народная па сваёму складу мелодыя. Гэты раманс, таксама як і раманс В. Яфімава «Мы сустранемся» (на словы А. Астроўскага), належыць да добрых узораў лірыкі ваенных год.

Выдатны раманс М. Чуркіна на словы Я. Купалы «Дён». Пудоўна паказана нараджэнне каханя двух маладых людзей. Чым больш моцна, яра раскрываецца іх пачуццё, тым больш радасна жыць, тым лепш, больш шчырна ідзе работа.

Сэрцу лёгання было,
Цоль свет — явёлы рай,
Хочь і вясень, а святло
Так і лясца пераз край.

У гэтых словах — паказ сапраўднага пачуцця каханя, адлюстраванне радасці жыцця.

Але часам добрыя п'есні многа трапіць ад недахопу паэтычнага тэксту. Вельмі часта ў рамансах сустракаюцца паўтарэнні адных і тых-жа ўлюблёных слоў і выразаў: «воркі», «росы», «месяці», «чорныя вочы», «ясны ранак», «краса дзівочая» і г. д. Іншы раз трапляюцца няўдалыя выразы, якія вельмі цяжка аразумець. Напрыклад, у тэксце Р. Сабаленкі «П'есня пра каханню» сустракаецца такая фраза: «Не заўважыш — горка, крмідна ды і годзе».

Падобныя «перлы» можна сустраць і ў тэксце М. Машары «Любы мой, прыдзі!».

Над затокамі шчарбаты
Месяц спусціць павады,
У чароўным узоры
Нашы думкі запінуць.

Думкі, калі яны наогул могуць цвіці, запінуць «чароўнымі ўзорамі».

І наогул даўна, што дзювачына будзе заганяць на зоры, на росы аб тым, ці па-сапраўдному і надоўга пакахаў яе любі, разам з самім каханым. Здаецца, што пра гэта яна будзе заганяць адна.

Аднак многія рамансы гуцаць як шчырае лірычнае выказванне, якое ідзе з глыбіні душы. Праўда, стыль камернай музыкальнай мовы, пранікнёна і паэтычна лед-

ні з п'есняй, мае больш складаную пабудову мелодыі, больш складаную гарманічную мову, ускладнены акампанімент. Вось чаму лірычная п'есня заўсёды мае больш шырокае кола выканаўцаў. П'есня павіна быць пераважна сольнай, прастай па сваёй пабудове (звычайна ў куплетнай форме), прыгожай і лёгка запамінальнай мелодыяй.

На жаль, такіх п'есень мы не можам знайсці ў беларускіх кампазітараў. Праўда, у апошні час з'явілася некалькі сольных або дуэтных п'есень, якія належыць пераважна піру-маладых, пачынаючых або самадзейных кампазітараў. Прыкладам такой п'есні можа служыць п'есня пачынаючага кампазітара Дудзіна «Дзювачка лірычная» на словы А. Суркова.

Кампазітары-прафесіяналы, вядзючы, лічыць, што масавыя п'есняй, разлічанай на вялікую аўдыторыю, не можа быць твор аб каханні. Гэта іх глыбокая памылка.

Варта праасудзіць многія п'есні рускіх савецкіх кампазітараў, каб пераканацца, што і ў п'есні аб каханні можна расказаць пра маральнае характэра чалавека нашага часу. І з якім энтузіязмам паходзілівацца тэмы п'есні, якія адказваюць лірычным пачуццям асважаных, для якіх «сцэлы свет стаў для сэрца цесным», а сэрцу хочацца ласкавай п'есні аб вялікім і прыгожым каханні.

Неяк адной нашай спывачцы, якая часта выступае на эстрадзе, задаў пытанне: «Скажыце, якая беларуская лірычная п'есня ў вашым выкананні ўспрымаецца слухачамі лепш за другія?» Спывачка з ахвотай адказвала адказаць на пытанне, аднак тут-жа занулася і сказала, што ёй тэма добра падаецца, успаміньце... Было відэочына, што такой п'есні ў яе рэпертуары няма.

Беларускі кампазітары, якія стварылі многа цікавых твораў ва ўсіх жанрах музыкальнай мовы, павінны ўспаміньце і аб лірычнай п'есні, не бачычы паказань у ёй глыбокае, асабістае пачуццё савецкага чалавека.

Аб рэпертуары для тэатральнай самадзейнасці

К. СТЭЦКІ

У нашай рэспубліцы працуюць 2.760 самадзейных калектываў, у якіх прымаюць удзел 28 тысяч амагараў тэатральнага мастацтва.

Драматычныя гурткі ставяць многаактывныя п'есы і з поспехам спрацоўваюць з гэтай задачай. Асноўнае месца ў тэатральнай самадзейнасці займаюць лепшыя творы савецкай і класічнай драматургіі. На самадзейнай сцэне паказваюцца спектаклі: «Мяшчане», «На дне», «Васа Жэлезная» М. Горькага, «Равоір» і «Жаніцтва» Н. Гогаля, «На бойкіх месцах», «Не ўвай катку масленіца» і «Бес віны янаватны» А. Астроўскага, «Паўлінка» Я. Купалы, «Пяць жаваранкі» К. Крапівы, «Любоў Яравая» К. Транёва, «Разлом» Б. Лаўронёва і іншыя.

Адны, калі адносна здавальняючае становішча з рэпертуарам у калектывах, якія ставяць многаактывныя п'есы, дык аднаактывныя п'есы паранейшым нехапае. 2.600 гурткоў працуюць выключна толькі над аднаактывнымі п'есамі. Гэта ў сваёй большасці — калектывы сельскай самадзейнасці.

Стварэнне драматургіі малых форм — першачарговы абавязак Рэспублі

У Міністэрстве культуры БССР

Рэпертуарны план і яго выкананне

У Міністэрстве культуры БССР адбылася рэспубліканская нарада па выніках работы тэатраў за гэты год. У нарадзе ўдзельнічалі дырэктары, галоўныя рэжысёры і творчы актывы тэатральных калектываў.

Намеснік начальніка Галоўнага ўпраўлення па справах мастацтва Я. Парватаў адзначыў у сваім дакладзе, што работа тэатраў у гэтым годзе палепшылася. Рэпертуар стаў больш разнастайным. Многія спектаклі гэтага года атрымалі станоўчую ацэнку грамадскасці.

Аднак кіраўнікі тэатраў не выкарысталі ўсе творчыя і вытворчыя магчымасці. Боць спектаклі, якія трэба было паставіць куды лепш. Гэта асабліва датычыцца такіх спектакляў, як «Жыццё» (тэатр оперы і балета), «Зацікаўленая асоба» і «Простае дзяўчына» (тэатр імя Я. Купалы), «Вясна ў Маскве» і «Пігмаліён» (Рускі драматычны тэатр БССР), «Не называючы прозвішчаў» (тэатр імя Я. Коласа), «Кала ляснога возера», «Маскарад» і «З ханам не жартуюць» (тэатр імя ЛКСМБ), «Таня» і «Зямлі рай» (Гродзенскі тэатр), «Гібель Пампеева» (Пінскі тэатр).

Сур'ёзным недахопам рэпертуарных планаў тэатра оперы і балета і Рускага драматычнага тэатра з'яўляецца тое, што ніводзін з іх не паставіў у гэтым годзе спектакляў рускай класікі, хоць такія спектаклі былі запланаваны.

Планаванне рэпертуара, бадай, самае слабае месца ў рабоце тэатраў. Прадстаўлены ў пачатку года план, як правіла, некалькі разоў мяняўся. Так, тры разы быў перагледжаны рэпертуарны план опернага тэатра, чатыры разы — тэатра імя Я. Купалы, пяць разоў — тэатра імя Я. Коласа. Нельга, вядома, адмаўляць права тэатра рабіць тыя ці іншыя змены ў сваім рэпертуары, калі з'яўляецца новая, цікавая п'еса. Але вельмі часта змены адбываюцца без патрэбы, і гэта парушае нармальную работу ў калектывах, а ў канцы года пачынаецца аўрал, штурмаўшчына, што адбіваецца на якасці спектакляў.

Кіраўнікі тэатраў у сваіх выступленнях расказалі аб планах сваіх калектываў на новы год.

Над новымі спектаклямі («Спячача красуня», «Барыс Годуноў», «Міхась Падгорны», «Атэла», «Шчэкаўчык» і «Фра-Давыяло») будзе працаваць оперны тэатр. Тэатр імя Я. Купалы ўключыў у свой рэпертуар п'есы «Салавей» З. Бядулі, «Анна Лучыніна» К. Трэнева, «Чайка» А. Чэхава, «Зыкавы» М. Горкага, «Дні Турбіных» Н. Буглакава і іншыя.

Кіраўнікі тэатраў зусім слушна заявілі, што для далейшага павышэння майстэрства пастановак Міністэрства культуры павінна аказаць неадкладную дапамогу ў вырашэнні пэлага раду практычных задач. Так, для таго, каб паставіць на высокім мастацкім узроўні 10 спектакляў у год, неабходна павялічыць склад актыва і вытворчых цахаў, каб не здаралася такога становішча, калі асноўныя ролі ў спектаклях часта выконваюць актывы, якім гэта не пад сілу.

Правільнае нараканне выклікала якасць падрыхтоўкі маладых актываў у тэатральных аддзяленнях Беларускага мастацка-тэатральнага інстытута. Дырэктар тэатра імя Я. Коласа І. Дорскі адзначыў, што ва невялікім выключеннем, інстытут выхаввае пачацковыя кадры. Выпускнікі інстытута ў большасці аказваюцца прафесійна мала прыгоднымі, без аэментарных творчых дадзеных. Кіраўнікі інстытута чамусьці не заўважаюць, што многія з паступаючых трапляюць у гэтую навучальную ўстанову выпадкова. Інстытут не звязан ні з адным тэатрам, дзе працуюць яго выпускнікі, не цікавіцца іх далейшым лёсам. Наогул, падрыхтоўка маладых актываў у інстытуце адарвана ад творчай дзейнасці тэатраў.

Зноў паўстала (у каторы раз!) пытанне аб Беларускай тэатральнай таварыстве, якое існуе толькі на паперы.

Удзельнікі нарады абмеркавалі шмат практычных пытанняў. Але ў выступленнях амаль не закраналіся творчыя пытанні. І вельмі правільнымі былі выступленні дырэктара Рускага тэатра А. Гантмана і галоўнага рэжысёра В. Фёдарова ў той частцы, дзе яны казалі, што нарада не паставіла перад тэатрамі сур'ёзных творчых задач.

Відаць таму творчыя работнікі маўчалі на нарадзе, а іменна яны павінны былі

сказаць сваё прыняццёвае слова аб рэпертуарных планах на будучы год і аб далейшай рабоце з савецкімі драматургамі. Не можа не здзівіць і тое, што гэтае пытанне наогул не было абмеркавана на нарадзе, нягледзячы на тое, што асобныя поспехі тэатраў былі абумоўлены ў значнай меры з'яўленнем твораў савецкай драматургіі. Тым не менш, тэатры не казалі, з якімі драматургамі яны працуюць, якое месца займаюць іх п'есы ў рэпертуарных планах. Складаецца ўражанне, што Галоўнае ўпраўленне на справах мастацтва і тэатры наогул не звязаны з драматургамі і таму нічога не магі сказаць па гэтым важнейшым пытанню.

Праўда, у планах можна ўбачыць такія назвы спектакляў, як «Міхась Падгорны», «Салавей», «Мілы чалавек». Вельмі добра, што тэатры ўспомнілі незаслужана забытыя п'есы, але ж гэта — толькі ўзнаўленне колішніх пастановак. А дзе новыя п'есы і новыя спектаклі?

Ажыўлены абмен думкамі выклікала пытанне аб шэфскай рабоце ў калгасах. Тэатр імя Я. Купалы звярнуўся да ўсіх работнікаў мастацтва рэспублікі з заклікам узмацніць шэфства над вёскай. Цяпер кожны тэатр мае свой падшэфны калгас, у якім праводзіць культурную работу.

У. Стальмах расказаў аб вопыце шэфства тэатраў рэспублікі, падкрэсліўшы добрыя вынікі, якіх дасягнулі тэатры імя Я. Коласа, Пінскі абласны і тэатр ЛКСМБ. Віцебскі абком партыі заслаўшаў на бюро пытанне аб шэфскай рабоце тэатра імя Я. Коласа, адзначыўшы актыўнасць творчага калектыва ў гэтай пачаснай справе. Бюро абкома абавязала сакратараў райкомаў партыі і калгасных партарганізацый стварыць усе неабходныя ўмовы для паспяховага правядзення выязных спектакляў у раённых цэнтрах і калгасах.

Удзельнікі нарады — Р. Шырма, Б. Таалазаў, Г. Крыжавус, Л. Валчэцкі, І. Дорскі, А. Целічча дапоўнілі паведамленне шматлікімі фактамі дзейнасці іх калектываў. Яны крытыкавалі пачатковыя раёныя аддзяленні культуры, якія не дапамагаюць у арганізацыі і правядзенні выязных спектакляў, канцэртаў і фактычна ўхіляюцца ад гэтай справы.

У заключэнне нарады выступіў міністр культуры БССР Г. Я. Кіслаў.

У Казахскім дзяржаўным акадэмічным тэатры оперы і балета імя Абая закончыўся вялікі канцэрт рэспубліканскага агляда сельскай мастацкай самадзейнасці. У аглядзе прыняла ўдзел больш 20 тысяч калгаснікаў, вучняў і прадстаўнікоў сельскай інтэлігенцыі.

На эдымку: казахскі танец «Каманжай» выконвае Назіма Баркітава — піонерка Баянскага сямігодня школы Прэснаўскага раёна Паўночна-Казахстанскага вобласці.

Фота С. Крапівініцкага.

Літаратурныя вечары на Полаччыне

ПОЛАЦК (наш спец. кар.). Днямі вобласць наведвала брыгада беларускіх пісьменнікаў у складзе П. Пестрака, П. Кавалёва, М. Калачынскага, Т. Хадкевіча і П. Прыходзькі. Пісьменнікі прыязджалі сюды па запрашэнню абкома партыі для наладжвання літаратурных вечароў сярод насельніцтва.

На першым вечары, які адбыўся ў інтэлігентным горада Полацка, П. Кавалёў зрабіў даклад аб сучаснай беларускай савецкай літаратуры. Ён расказаў аб тым, над чым зараз працуюць паэты, празаікі, драматургі. Свае вершы і аповяданыя прачытаў П. Пестрак, М. Калачынскі, Т. Хадкевіч, П. Прыходзька і П. Кавалёў.

Другі вечар адбыўся ў раённым цэнтры Дрыса. Адбылася таксама сустрэча пісьменнікаў са школьнікамі Дрысы, на якой прысутнічала каля 500 вучняў.

Пісьменнікі выязджалі ў калгас «Новы шлях» Дрысенскага раёна, дзе была наладжана сустрэча з калгаснікамі. Старшыня калгаса дэпутат Вярхоўнага Савета БССР С. Н. Шыманская расказала пісьменнікам пра арцельную гаспадарку, пра жыццё калгаснікаў.

За час свайго прабывання на Полаччыне пісьменнікі выступілі таксама на чыгуначным вузле і ў студэнтаў педагагічнага вучылішча, правялі кансультацыі маладым літаратарам.

Усяго на вечарах і сустрэчах з пісьменнікамі прысутнічала каля 2000 працоўных.

Крывавыя лаўры

У Осла на ўніверсітэце моладзь пратэставала, раскідаючы лістоўкі супраць уручэння Маршалу Нобелеўскай прэміі міру.

Прыбраны ўніверсітэт
У стужкі каларыяны.
Па зале сымле прайдзісвят
Чачотнай прамоваю.

Ці ён вучоны, ці мастак,
Ці аўтар верша добрага?
Не, ў ім не знойдзецца нік
І кропелькі падобнага.

Надоўга ён мадэрыку
У цела ўеўся паршамі,
Як аўтар прылажыў руку,
Але... да плана Маршала.

Львочы маня густы настой,
Падлашчыўся пазыкамі,
Убіўся ў дом і сеў на стол
З бруднымі чаравікамі.

І лесе далей дзень пры дні
З брахвалі пагалоскаю,
Край дзясатка навадніў
Атопкамі, абноскамі.

Гармат і портак называў
Для пакту Атлантычнага,
А першародства адабраў
За страву чачавічную.

Цяпер накідае аброч
На волю чалавечую.
Рава, як звер, ідзе супроць
Жыцця майго савецкага.

І дзе-б ні стаў яго абіс —
Зямлю сціскае спазмамі,
І вочы, быццам на заказ,
Знішчальнікі над базамі.

— Падаць ваіну, раздзьмуць пажар!
Ён лемантуе ў клопаце.
Не тужы вельмі, не пужай,
А кішкі не палюпаюць?

Ты не на эдэк і нездарма
Ванком за мір увечаны:
А ў Осла штур? аслоў яма,
Няма хіба ваеншчыны?

Яны ярэмішчыку свайму
На шыю рады вешаюць,
Не можа гэта каламуца,
Не можа быць нарэжкамі.

Народны голас не аіх
І сьпане хутка бурюе:
На новых кысілягах сваіх
Нарвегія абурана.

Крычач студэнты:
— Маршал, вон!
— І клопаў протык зно бярэ:
— Чаму заморскі салдафон
Чапляе лаўры Нобеля!

Мы не далі пад шум ваіны
Раскрываць свет на порці.
А ну да д'ябла вас, паны,
З такімі міратворцамі!

Сапсуты цераманія,
Хвіліна незайздросная,
Маўчыць, збягнэжыўшыся, зал,
Бушуюць хлопцы проты:

— З сябрамі добрымі, з людзьмі,
Што хочучы жыць свабоднымі,
Мы паклапоцілі пра мір,
Пра ішчасце між народамі!

Максім ЛУЖАНІН.

Пісьмо ў рэдакцыю

Пастаўшчыкі макулатуры

Савецкія людзі з паваяга адносецца да добрага мастацкай прадукцыі. Яны ахвотна набываюць фотартыстычныя вядомых у краіне вучоных, наватараў прамаславосці і сельскай гаспадаркі. Гэтую прадукцыю звычайна ў першую чаргу шукаюць у цэнтральных магазінах Алібнігаганда. Але там, на жаль, прадаюцца толькі фотадары і партрэтамі рэжысёраў і актываў кіно. Рапрадукцыі або копій з вядомых карцін тут наогул няма. Праўда, яны ёсць паблізу ў салон-магазін аддзялення Мастацкага фонда, але па дарогай цане. Не паклапаціліся работнікі Мастацкага фонда зрабіць сваю прадукцыю больш даступнай.

У магазіне Беларускага саюза ёсць пудоўныя табелены і вышыўкі, але там ніколі нельга дастаць цікавую па рымзе ці расфарбоўцы раму для фотартыста або з густам зробленую рач з гліны, фарфору або гіпсу. Надзвычай абмежаваную мастацкую прадукцыю выпускае Беларускапрамсаюз.

Гэта скарывалі спрытныя дзялі, якія аблававалі ўскраіны і рынкі. Так, пеладзек ад Юбілейнай плошчы гэтыя дзялі бэйка ганяюць груба і крывава зробленымі футурамі для рукадзеля і багетнымі рамкамі для фотаздымкаў. На Бамароўцы або Суражскім рынку яны абываюць катой, вышпеленым з гліны. Чэрсенскі рынак запуюнены аляпаватымі «пейзажамі» Крыма. Сорамна глядзець на гэтую калтуру. Такую маюць ушчыны гандлярны ўхітраюцца сплаўляць пакушнікам.

Пастаўшчыкам усякай макулатуры трэба праціпаствіць кіёскі і ларкі Беларускапрамсаюза, аддзяленняў Мастацкага фонда і Культганда з прыгожымі вырабамі з керамікі, рапрадукцыямі з жарнавых карцін савецкіх мастакоў, рамкамі для фотаздымкаў, відаў гістарычных масцін краіны, якія маюць мастацка-пазнавальнае значэнне. Але да гэтага рукі не даходзяць у людзей, якія ўзначальваюць укаваны вышэй арганізацыі.

Е. РУДНІЦКІ.

ПА ПРАУКА

У перадавым артыкуле «За творчую смеласць», які надрукаваны ў мінулым нумары нашай газеты, пачатак другога абзаца другой калонкі трэба чытаць: «У карціне Ф. Дарашэвіча «На Бердзіне»... і далей, як у тэксе».

На музычных „серадах“

Апошнія музычныя „серады“ ў Саюзе кампазітараў былі прысвечаны абмеркаванню балетнага лібрэта Я. Рамаваніча («Агонь і польмя») і опернага лібрэта Э. Агняцвек («Марынка»).

Лібрэта «Агонь і польмя» як на „серадзе“, так і ў час абмеркавання ў балетным калектыве тэатра атрымала станоўчую ацэнку. Удалыя камічныя сітуацыі, вясёлыя жартоўныя сцэны побач з вострым драматычным канфілітам — добры матэрыял для сцэнічнага ўвасаблення тэмы балетнага лібрэта да сваю свабоду і шчасце.

Кампазітары Я. Цікоцкі, М. Аладаў, П. Падквіраў, артыст М. Дзянісаў, музыкантаў Г. Цітовіч і другія адзначылі добрае пачынанне Э. Агняцвек на стварэнні

но першай у рэспубліцы дзіцячай оперы. Яны зрабілі рад заўваг па лібрэта і многіх цікавых прапаноў, галоўным чынам, па лініі паглыблення зместу, больш дакладнай характарыстыцы вобразаў савецкіх піонэраў, якія дапамагалі партызанам адстаяць свабоду і незалежнасць Радзімы ў гады Вялікай Айчыннай ваіны.

Крытыкавалася кампазіцыя лібрэта. Аўтару раілі зрабіць больш лагічна канцоўку. Былі выкананы пралог і дзве першыя карціны, напісаныя кампазітарам да оперы. Добрае ўражанне пакінулі хоры, арыяна Марынкі, дуэт Марынкі і Саўкі, арыя Саўкі. У выкананні музычных нумароў удзельнічалі харавы ансамбль і артысты Л. Ганьстава, О. Брыгвадзе, М. Пігулеўскі і другія.

Б. СМОЛЬСКІ.

КОРАТКА

Маладая майстры арцелі мастацкай вышыўкі «Чырвоная Палессе» прымаюць актыўны ўдзел у гуртках мастацкай самадзейнасці. Канцэрты харавога і танцавальнага гуртку адбыліся ў раённым ДOME культуры, у калгасах «Перамога соцьялзма», імя Леніна і іншых. Зараз калектыву рытухецца да новага канцэрта, які пакажа ў калгасах раёна.

В. ХОРСУН.
Калектыв мастацкай самадзейнасці Чырвоноазёрскай хаты-чытальні Старабінскага раёна паказаў у калгасе «Зара Палесса» пастаўку па п'есе А. Кучара «Гэта было ў Мінску». Драматычны калектыв Даманавіцкай хаты-чытальні паставіў камедыю Які Купалы «Прымакі».

П. ФАМІЧОУ.

З ЗАМЕЖНОЙ ПОШТЫ

Насаджэнне „амерыканскага ладу жыцця“ ў Турцыі

ВЫМУШАНЫЯ ПРЫЗНАННІ ГАЗЕТЫ «ДЖУМХУРЫЕТ»

Надаўна турэцкая газета «Джумхурьет» апублікавала на сваіх старонках наступны заклік: «Абавязак бацькоў сацьчы да тых, каб у рукі нашых дзяцей не трапілі творы, перакладзеныя на турэцкую мову, у якіх апісваюцца злачынствы і распуста, характэрныя для амерыканскага Сярэдняга Захаду».

Вымушанае прызнанне газеты «Джумхурьет» неабвержна сведчыць аб тым, на колькі небяспечная літаратура Жоўтага Д'ябла для турэцкай моладзі і дзяцей.

Вітрыны і прылаўкі магазінаў, газетных кіёскі ў турэцкіх гарадах нічым не адрозніваюцца ад амерыканскіх. «Джумхурьет» піша, што «турэцкія кіжніжны кіёскі, як дзве кроплі вады падобныя на амерыканскія». Стамбульскія газеты «Адам», напрыклад, паведамляе, што ў кніжных магазінах Турцыі пакушнікам прапаноўваюць выключна кнігі амерыканскіх аўтараў. На адных толькі назвах гэтых кніг («Піраты смерці», «Пах крыві», «Медыцына забойства», «Здань» і інш.) можна меркаваць аб іх змесце.

Прапаганда забойстваў, гвалту, злачыннасці, якая падаецца ў гэтых літаратурных дапаможніках па авалоданню ўсёй «асалодзі» амерыканскага ладу жыцця, дзейнічае на дзіцячую псіхіку, як смаротная атрута.

Масавая распаўсюджванне амерыканскай гангстэрскай літаратуры і звязаны з гэтым рост злачыннасці сярод дзяцей і

моладзі выклікае вялікую трывогу ў краіне. Нават буржуазны турэцкі друк, які звычайна спывае дыфэрамом «амерыканскаму ладу жыцця», вымушаны выступіць супраць гэтай пагрозы. Газета «Сон поста» адзначае, што гангстэрская літаратура прывяла да хуткага росту злачыннасці сярод моладзі Турцыі і заклікае абараніць моладзь ад амерыканскай вжніжай атруты. Другая газета — «Хурьмет» выказвае, што «амерыканізацыя» выхавання дзяцей і моладзі ў Турцыі не толькі разбэшчае іх маральна, але і пакідае без аэментарных ведаў».

Але ніякія заклікі і перасцярогі буржуазнага друку не могуць даць рэальных вынікаў. І вось чаму: наволае дадзеных друку, у 1952 годзе ў Турцыі вышлі ў свет 4207 назваў кніг. З іх 2122 назвы складала прапагандысцкая літаратура, якая выдана рознымі службамі прапаганды амерыканскага, англійскага і іншых пасьольстваў у Анкары. З астатніх 2085 назваў кніг 88 працэнтаў прыпадае на пераклады і толькі 12 працэнтаў складаюць кнігі турэцкіх аўтараў. Што-ж хаваецца за 88 працэнтаў? Вядома, што ў Турцыі перакладаюць класікаў сучаснай літаратуры. Творы Балзака, Гюга, Гогаля, Чэхава наогул не друкуюцца. І таму пераклады — гэта ўсё тая-ж амерыканская гангстэрская, парнаграфічная літаратура. Нарэшце, лічба 12 працэнтаў, якія вызначаюць кнігі турэцкіх аўтараў, таксама прабуе тлумачэння. Дарэмна шукаць тут вершаў Назыма Хікмета, апалянданнаў Сабыхатціна Алі або твораў іншых выдатных прагрэсіўных пісьменнікаў Турцыі. 12 пра-

цэнтаў — гэта ў асноўным турэцкі варыянт амерыканскай літаратуры.

Заклікі газеты «Джумхурьет» не могуць змяніць становішча, бо Турцыя ператварылася ў залежную ад ЗША краіну.

ШАЙКА «АРЫЗОНА» НА БЕРАГАХ БАСФОРА

Сенсацыя! Турэцкі друк паведамляе, што ў Стамбуле паліцыя панашахвала адкідаваць дзве шайкі злачынцаў — «Чорную смерць» і «Арызона». Яны рабілі лютыя на кватэрах, грабілі і забівалі людзей. Дугі час шайкі былі наўдольнымі. Шайку «Арызона» ўдалося злавіць толькі пасля таго, як злачынцы аграбілі дом судзі.

Пры дэталёвым знаёмстве з членамі гэтых шаек высветлілася, што ў іх уваходзілі турэцкія дзеці ва ўзросце ад 8 да 16 год. Следства выявіла, што дзеці былі чаламак пад уплывам амерыканскіх гангстэрскіх фільмаў. На іх узору дзеці скла-лі шайкі, далі ім адпаведныя «экзатычныя» назвы і прыступілі да справы да-ляка не экзатычнай...

Гэтая сумная гісторыя выклікала вялікае абурэнне. Газета «Джумхурьет» пісала: «Сярод кінакарцін самы шкодны ўплыў на дзецей аказваюць нізкапробныя амерыканскія фільмы, якія не маюць абсалютна ніякай мастацкай каштоўнасці. Яны напоўнены непрыемнымі грукатамі, шумам і ляскатам кулямётаў. Для таго, каб дзеці не складалі шаек і не займаліся грабжам, неабходна зрабіць так, каб яны не глядзелі гэтую гнілую амерыканскую

«ЯНКІ — ВЫБІРАЙЦЕСЯ ВОН!»

Прапаганда «амерыканскага ладу жыцця» ў Турцыі — не проста бізнес або між-вельнае разбэшчванне моладзі. Гэтая прапаганда ставіць перад сабой мэту: падрыхтаваць глебу для ператварэння турэцкай моладзі ў гарматына меса для амерыканскай ваеннай машыны. Надзеўшы на Турцыю ярмо агрэсіўнага Паўночна-атлантычнага блоку, амерыканскія імперыялісты спрабуюць мілітарызаваць не толькі эканамічна, але і духоўнае жыццё краіны. Кіруючыя колы Турцыі, якія праводзяць палітыку адраджэння ітарасам свайго народа, паслухмяна выконваюць усе патрабаванні сваіх зааіянскіх гаспадароў.

Аднак, нягледзячы на ўзмоцненую прапаганду «амерыканскага ладу жыцця» праз кіно, друк, нягледзячы на ваенную істарыю, амерыканскім маналістам і іх верным паслухачам не ўдзецца распаляць у турэцкай моладзі мілітарысцкія інстынкты. Халодны душ у Караі, дзе знішчыў сваю бясцэлаўную пагібель тысячы турэцкіх салдат, прымусіў задумацца многія гарачыя галовы. Цынічная заява амерыканскага друку аб тым, што «ЗША даюць доллары, а Турцыя паставіць салдат», адкрыла вочы многім туркам на сапраўдны характар амерыканскай «дружбы».

Амерыканскія гауляітары ў Турцыі прыкладаюць усе намаганні, каб выкары-таць гэтыя настроі сярод моладзі. Павялічваюцца завоз гангстэрскай і мілітарысцкай фільмаў, расце тыраж ваеннай і бульварнай літаратуры, моладзь спрабуюць за-ахвоіць усялякімі матэрыяльнымі спаку-самі. Многае таксама робіцца для таго, каб захаваць сапраўдныя маты агрэсіўна-га Паўночна-атлантычнага пакта (НАТО).

Вось чаму на берагах Басфора арудуе «Арызона», а турэцкая кінематаграфія аказваецца заакупленай на карані, ды яшчэ па вельмі таных цнах, спрытнымі махлярамі з Гаівуда.

З гэтай мэтай у Турцыі была арганіза-вана перасоўная выстаўка «Бараван міру НАТО», якая рэкламіравала нібыта «міра-любны» характар пакту. Аднак гэтае ме-рапрыемства ганёна правалілася. Напры-клад, у Ізміры, як паведамляе газета «Ені Істанбул», выстаўку давалася за-крыць таму, што яе ніхто не наведваў. Гэта і не дзіўна. На самай справе, нашо-пта жыхарам Ізміра глядзець выстаўку «Бараван міру НАТО», калі ў іх горадзе анахадзіцца штаб узброеных сіл Паўночна-атлантычнага саюза ў паўднёва-ўсходняй аоне Еўропы! Наводзіны афіцэраў гэтага штаба — «стопрандэнтных» амерыканцаў — пераканваюць больш, чым любая выстаў-ка. Так, надаўна газета «Ватан» паведа-міла, што шэць амерыканскіх штабных афіцэраў у адным з бараў Ізміра пабілі паліцэйскіх і «знаважалі нацыянальным па-чуццём туркаў». Дэбаты п'яных афіцэ-раў набылі такі памеры, што каманд-уючы ўзброенымі сіламі Паўночна-атла-тычнага саюза генерал Уайнен вымушаны быў забараніць супрацоўнікам свайго штаба наведаць кафе і рэстараны ў го-радзе. Як паведамляе тая-ж газета «Ва-тан», для супрацоўнікаў штаба вырашана а-зкрыць спецыяльны рэстаран, дзе аме-рыканскія афіцэры будуць мець «усе ўмо-вы для забавы».

Турэцкі народ на практыцы, у жыцці, кожны дзень знаёміцца са славытым «а-мерыканскім ладу жыцця».

«Янкi — выбірайцеся вон!» — такі самы папулярны лозунг у сучаснай Тур-цыі.